

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בעבודה זרה בשיתוף יש יסוד של פולחן עצמי של האדם,
בדרך כלל בלא-מודע, כשהאדם משתף את עצמו ואת האינטרסים שלו
באמונה בה'. זה השרש של 'עבודת הבעל',
המחשבה שגם אני בעל-הבית, ולא רק ה'

[מתוך השיעור "פסחים על שתי הסעפים"]

ויקהל-שקלים תשפ"ב

ויקהל-שקלים ה'תשפ"ב

שקל מלכותי 30
מלכות ישראל – תיקון המדינה
מטבעות במדינה יהודית

פירות שביעית לחו"ל 31
דבר השמיטה
לחוש את קדושת הארץ בארץ

הסיפור החסידי 34
רבי גרשון מקיטוב
על דרכו בקדש של בעל ההילולא
של כ"ה אדר

מענות ותשובות 36
תשובות הרב לשואלים
מה זה באמת "מתקדמים ביחד" ולמה
אנחנו צריכים את המהפכה הרביעית

פְּאֹרֶת לְעֹלָמֵינוּ 37
שְׁלָם וְחֻצֵי
רְזִי יִסְבֵּיר לָנוּ מַהוּ הַיְתָרוֹן שֶׁבְּחֻצֵי
עַל הַשְּׁלָם וְהֵיכָן נִקְצָא הַחֻצֵי הַשְּׁנִי

פולחן עצמי מייאש 04
נקודה מעובדת
תיקון הפסיחה על שתי הסעפים

"פסחים על שתי הסעפים" 05
ביאור והרחבה לליקוטי שיחות
ח"א כ"תשא
על הפולחן העצמי שבפסיחה על שתי
הסעפים, שרש הנצרות ותיקון היאוש

"יבאו ויעשו" 17
שיעור לפרשת ויקהל
חכמת העשייה במלאכת המשכן

הניגון החסידי 19
מספר 510
ניגון עליז מאלול תשפ"א

גיוור בזמן הזה 20
האתגר של דורנו (ח"ג)
פנימיות שלבי הגיוור
וההבדל בין גיוור בזמן הבית לזמן הזה

התכללות הדיבור והמעשה 28
קדושת לוי
מצוות מעשיות כאמצעי תקשורת

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל עם ישראל ולכל קוראי **נפלאות** שבתוכם. שבת ויקהל-שקלים-מברכין **החדש** אדר שני בפתח ועמה גליון נוסף של 40 עמודים מלאים בכל טוב.
מה בגליון השבוע?

נפתח עם **שיעור טרי וחזק מתחילת השבוע** [שנמסר טלפונית] ועוסק בהפטרות שבת כ"תשא - **אליהו בהר הכרמל**. בשיעור, הסובב סביב **שיחה יסודית של הרבי מליובאוויטש**, מתבארת טענת אליהו על כך שעם ישראל "פסחים על שתי הסעפים" ועל היות מציאות זו **גרועה** בצד מה **מעבודה זרה 'נקיה'**. תוך הדברים מעמיק הרב בשרש הפסיחה - **פולחן עצמי** - ובקשר בין עבודת הבעל לנצרות, הייאוש שבבסיסן **ותיקון סוגי הפסיחה שבפסח ראשון ובפסח שני**. זהו **שיעור שאסור להפסיד**, שנע בין תרבות-שקר חובקת-עולם (ואף מעוררת-בחילה אצל יהודי שאמונתו תמימה) למקורותיה בנימי הנפש העדינים ביותר, **תוך לימוד מסקנות בעבודת ה' ששייכים לכל אחד ואחת**.

אחריו מופיע שיעור קצר, גם הוא מתחלת השבוע, העוסק ב**חכמת הלב של מלאכת המשכן** (כבוד לנשים חכמות הלב!).

השיעור השלישי ממשיך את **סדרת אתגרי הגיור** משני הגליונות הקודמים. השיעור הזה, כמו הראשון, **מבוסס גם הוא על שיחה עמוקה של הרבי** - כשהוא פורש את **המשמעות הפנימית של רכיבי הגיור** ומחדש חידוש גדול במהותו ועוצמתו של הגיור דווקא בזמן הזה, זמן הגלות.

וכמובן, כמו תמיד, **נמצאים אתנו כל המדורים הנפלאים** - קדושת לוי, דבר השמיטה (שימו לב אליו הפעם במיוחד! כדאי לכם גם לקבל את המהדורה הארוכה שלו בדוא"ל), הסיפור החסידי, המענות והתשובות, מלכות ישראל (המדור החדש שקנה הפעם 'חזקה') וגם רזי לילדים. **פשוט לשבת ללמוד...**

שבת שלום ומבורך,
המערכת

רוצה להבין את השיעור טוב יותר?

שיעורי העמקה בנפלאות

חפשו ביוטיוב - **עלון נפלאות**

או בקול הלשון 03-6171111 - להקיש 7* ואז קוד 924350

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

פולחן עצמי מֵיֵאֵשׁ

דרכם עובר השפע, תועיל לאדם, וגם הספק בין ה' לבין עבודה זרה מציב גם את עבודת ה' על רובד אינטרסנטי (בדומה למניע של עבודה זרה). כשהפולחן, שאמור להיות התמסרות רוחנית, הופך לאינטרסנטי – הוא בעצם הופך לפולחן-עצמי סגידת האדם לעצמו ולצרכיו. ואכן, הפסיחה משאירה את האדם בעמדה בה לעולם אינו מתמסר בשלמות – המהסס-לכאורה בעצם נשאר תמיד בעמדת החלטה, כשהכל בידיו (דבר שנכון אפילו בפסיחה על שתי אפשרויות טובות, כמו התלבטות מאיזה צדיק לקבל). השרש הפנימי של השיתוף הוא מחשבת האדם שהדברים אינם רק בידי שמים – הם תלויים גם בו, במעשיו או אפילו בתפלתו, ולכן הוא לא יכול להכריע ולהתמסר (בעומק, זהו גם ה'פיתוי' בדת השיתוף הגדולה בעולם, הנצרות, כאשר פולחן-האישיות של אותו האיש הוא בעצם השלכה של הפולחן-העצמי).

את הפסיחה מתקן חג הפסח. פסח ראשון, בו מתגלה ה' בכל גבורתו כנגד מצרים ואלוהיהם, מבטל את פסיחת-הספק מי הוא השליט בעולם. פסח שני, שהמסר שלו הוא ש"אין אבוד" ו"אין שום יאוש בעולם", מתקן את פסיחת-השיתוף, משום שבסופו של דבר, פולחן-עצמי מביא ליאוש. בשלב הראשון האדם מאליל את עצמו וחש שההצלחה תלויה בו, או באילילים שיצר מתוך השלכת ה'אני' שלו (אילילים קטנים ונשלטים, שקל לשהות אותם...). בשלב השני הוא מגלה שאינו מצליח לעזור לעצמו, ואז הוא חש ש'אפילו אלקים לא יכול לעזור לי'. ההכרעה שרק "הוי' אלהים אמת" יכול לעזור לי משהדרת מעיניו הספק ומהיאוש ומחזירה את הנפש לשלמותה.

אליהו הנביא שואל-תובע את ישראל – "עד מתי אתם פֹּסְחִים על שתי הסעפים? אם הוי' האלהים לכו אחריו ועם הבעל לכו אחריו!". מדבריו עולה שהפסיחה על שתי הסעפים גרועה אפילו מהליכה בלעדית אחרי הבעל. מדוע?
פסיחה על שתי הסעפים משקפת מצב נפשי חצוי. אם הפסיחה נובעת מספק את מי ראוי לעבוד – זהו מצב נפשי חצוי של לא-זה-ולא-זה (בו אין התמסרות בשלמות לאף אחד). אם הפסיחה נובעת משיתוף – מחשבה שהשפע האלקי לא מגיע בלעדית מה' אלא דרך מתווכים, ולכן כדאי 'להשקיע' גם בה' וגם באילילים – זהו מצב נפשי של גס-זה-וגם-זה. המצב הנפשי החצוי מקשה על האדם לעשות תשובה – מכיון שהוא לא הולך 'עד הסוף' על הרע הוא משכנע את עצמו תמיד שהוא 'סך הכל בסדר', וקשה לו להגיע לזעזוע ולשינוי. השכנוע-העצמי הזה מוביל גם לשכנוע אחרים והפסיחה על שתי הסעפים הופכת ל'תופעה מדבקת' של החטאת הרבים. בעומק יותר, הפסיחה על שתי הסעפים מבטאת השחתה נפשית, בה האדם שם את עצמו במרכז, דבר המתבטא בכמה רבדים: בפשטות, המניע הפנימי לפסיחה על שתי הסעפים הוא החלפת השאלה 'מהי האמת?' בשאלה 'איפה ארוויח יותר?'. השיתוף ודאי מבוסס על הנחה שעבודת הכוכבים והמזלות,

שיעור

על עבודת הבעל, הנצרות, פולחן עצמי ויאוש

"פסחים על שתי הסעיפים"

קיצור מהלך השיעור

אליהו הנביא בהר הכרמל טוען כנגד עם ישראל "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעיפים" ומביא אותו בסופו של דבר לקריאה "**הוי' הוא האלהים הוי'** הוא האלהים". הפסיחה על שתי הסעיפים, שבמבט ראשון יכולה להראות כהססנות גרידא, מתגלה במבט מעמיק כ**אם כל חטאת** לכלל ולפרט. את הכל חורזת ההכרה שבבסיס הפסיחה עומד **פולחן עצמי**, המופיע בגוונים שונים של גאווה ואינטרסנטיות, שיכול להופיע באופן דק מן הדק בתוך **התלבטות בעבודת ה'** ויכול להתפתח בגסות ל**עבודה זרה** חובקת עולם.

בפרק א מובאת שיחה יסודית של הרבי מליובאוויטש, המסביר מדוע במובנים מסוימים הפסיחה על שתי הסעיפים **גרועה יותר** מעבודה זרה 'נקיה' – קשה יותר **לחזור בתשובה** על הפסיחה, הפוסח נמצא **במצב נפשי רדוד**, אינטרסנטי ומושחת ואף מחטיא את הרבים. הפרק מבאר את יסודות השיחה, תוך העמקה בהבנת **מקורות הפסיחה** בטבע האדם וה**יעוד המשכי** בתיקונה.

פרק ב מפתח ומסביר את הדברים לרוחב ולעומק, במבט על **תרבות העולם** ובהעמקה **בנפש האדם**. מוסבר בו כי **עבודת הבעל**, מתוך ההקשר הרחב שלה במיתולוגיה הכנענית, היא השרש המובהק של **הנצרות** – **ה'שיתוף'** שהשתלט על העולם דווקא לאחר בטול היצר של עבודה זרה. עיקר הפרק הוא ההעמקה בפולחן העצמי שעומד בשרש כל הפסיחה, שמביא בסופו של דבר ל**יאוש גמור**, והתקוה לתיקון הפסיחה השלילית, על כל גווניה, על ידי **פסח ראשון ופסח שני** (הרומזים גם לתיקון התקשורת בין איש ואשה). הפרק חותם בהתבוננות על התלבטות בין **צדיקים ודרכים בעבודת ה'** לאור היחס הכללי לפסיחה על שתי הסעיפים.

קראנו בהפטרה בשבת את הסיפור של אליהו בהר הכרמל. אליהו הנביא שואל את כל העם, מול נביאי הבעל, "עד מתי אתם פסחים על

א. פגם הפסיחה על שתי הסעיפים

"עד מתי אתם פסחים על שתי הסעיפים?!"

איך אפשר לומר שפסיחה על שתי הסעיפים יותר חמורה מעבודה זרה? על פי פשט עבודה זרה ודאי יותר חמורה, ובכל זאת יש משהו יותר גרוע בפסיחה על שתי הסעיפים. הרבי אומר שלאדם שפוסח על שתי הסעיפים, למדות שהוא פחות 'אדוק' בעבודה זרה, יותר קשה לעשות תשובה, כמו שמיד נרחיב. בנוסף, ממי שבפירוש עובד עבודה זרה ר"ל מתרחקים כל היהודים – יהודי מאמין בה' ולא רוצה שום עסק עם כופר. אבל למי שככה-ככה, פוסח על שתי הסעיפים, יכולה להיות השפעה מאד רעה על הזולת, החטא שלו 'מדבק', והוא נעשה "מחטיא את הרבים" – הדבר הכי חמור, "קשה מכולם"^ה, ו"אין מספיקין בידו לעשות תשובה".

אכן, "אין לך דבר העומד בפני התשובה"^ו, כמו שרואים גם בסוף ההפטרה. הרבי מסיים שכאשר בסוף כן מצליחים לעשות תשובה זו תשובה בבחינת "כפלים לתושיה"^ז (כמו שכתוב^ח גם על הלוחות השניים, בהם זכינו אחרי התשובה על חטא העגל, הנושא של פרשת כי תשא). התשובה על הפסיחה על שתי הסעיפים היא תשובה כפולה, גם ביחס לתשובה על כל חטא אחר (כולל עבודה זרה). הרבי מדגיש שהכפל של "הוי' הוא האלהים" הוא לא רק כפל בכמות, הדגשה ב'חזקה' של פעמיים, אלא גם כפל באיכות – ה"הוי' הוא האלהים" השני נעלה באין ערוך מהראשון, התקשרות למקום גבוה באין ערוך בעצמות ה'. הכל בזכות התשובה – "במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם"^ט. כלומר, גם במצב שפוסחים על שתי הסעיפים אין יאוש, 'אין

שתי הסעיפים, אם הוי' האלהים לכו אחרינו ואם הבעל לכו אחרינו"^י. המשפט הכי חזק בהפטרה הוא "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעיפים". כשאליהו דורש-תובע מהעם להכריע כתוב "ולא ענו העם אתו דבר", הם עדיין פוסחים, לא מוכנים להחליט. כל המשך הסיפור הוא דחיפה להכרעה. אליהו מצייע את המבחן, העימות בינו לבין נביאי הבעל עם שני הפרים, ניסוי של אור-א, ואז העם כבר עונה "טוב הדבר"^{יא}. סוף ההפטרה הוא שהעם בוחר צד ומכריז "הוי' הוא האלהים הוי' הוא האלהים"^{יב}.

את הקריאה הזו, "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעיפים" צריכים לשמוע גם היום, באופן ציבורי וגם באופן פרטי, ולהכריע – בהכרזה כפולה ומודגשת – ש"הוי' הוא האלהים".

חומרת הפסיחה על שתי הסעיפים

על נושא הפסיחה על שתי הסעיפים יש שיחה של הרבי בחלק א של לקוטי שיחות^{יג}. זו אחת השיחות הראשונות, היסודיות, שחשוב ללמוד בפנים. הנקודה שם, ווארט מאד חזק של הרבי, שפוסח על שתי הסעיפים יותר גרוע מעובד עבודה זרה – לכן אליהו לא מוכיח 'עד מתי אתם עובדים לבעל?!' אלא "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעיפים?!".

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. י"ט אדר תשפ"ב – טלפונית.

א מלכים א יח, כא.

ב שם פסוק כד.

ג שם פסוק לט.

ד לקו"ש ח"א כי תשא סעיפים י"ז (בלחיות עם הזמן עה"פ נתבארה השיחה שבסעיפים א').

ה ראה ספרי ופרש"י תצא כג, א ועוד.

ו אבות פ"ה מי"ח.

ז ד"ח (מרגליות) יט, ב (מדרש הנעלם).

ח איוב יא, ו.

ט שמות רבה מו, א.

י דעת רבי ביבמות סד, ב. וכפי שנפסק בענינים מסוימים – שו"ע יו"ד רסג, ב (מתו שנים מחמת מילה); אה"ע ט, א (אשה קטלנית); קנב, יז (נשאת לשנים ולא ילדה).

יא ברכות לד, ב.

את הקריאה

"עד מתי אתם

פסחים על

שתי הסעיפים"

צריכים לשמוע

גם היום, באופן

ציבורי וגם באופן

פרטי, ולהכריע –

בהכרזה כפולה

ומודגשת – ש"הוי'

הוא האלהים"

הכפל של "הוי"
 הוא האלהים"
 הוא לא רק
 כפל בכמות,
 הדגשה ב'חזקה'
 של פעמיים,
 אלא גם כפל
 באיכות - ה"הוי"
 הוא האלהים"
 השני נעלה באין
 ערוך מהראשון,
 התקשרות
 למקום גבוה באין
 ערוך בעצמות ה'

מכאן? שבמקור כל העבודה הזרה קשורה לאינטרס גשמי של קבלת השפעה. בסגנון של בעל הסולם, הכל 'רצון לקבל' נטו. זו בפירוש גם הסיבה בשלה עבדו יושבי הארץ בבית ראשון עבודה זרה, כפי שהם אומרים לירמיהו הנביא: "כי עשה נעשה את כל הדבר אשר יצא מפינו לקטר למלכת השמים והסיך לה נסכים כאשר עשינו אנחנו ואבותינו מלכינו ושרינו בערי יהודה ובחצות ירושלים ונשבע לחם ונהיה טובים ורעה לא ראינו. ומן אז חדלנו לקטר למלכת השמים והסך לה נסכים

חסרנו כל ובחרב וברעב תמנו"¹.

האמונה של "מאמינים בני מאמינים"² בה', גם של מי שנפל בעבירות, שונה לגמרי - זו אמונה למעלה מטעם ודעת, לא בגלל ההשפעה הגשמית שאנחנו מקבלים מה'. לכן אפילו קל שבקלים מוכן למסור את נפשו על קידוש ה'³, בלי שום אינטרס - לא רק שהוא לא מקבל שום דבר, אלא שהוא מוכן להקריב את הכל, כי הוא קשור לקב"ה בעצם.

בכל זאת, אומר הרבי משהו חזק מאד: יתכן שעובד עבודה זרה ב'שלמות', מי שמכור לגמרי לעבודה זרה, עושה זאת באמת - לא מתוך המצב החיצוני של רצון לקבל, אלא עד מסירות נפש. כלומר, רוחניות מעניינת אותנו, נוגעת לו, אלא שהוא משובש ומבלבל לגמרי וחושב שהבעל הוא - חס ושלום - האלקים. לכן, אם הוא 'תפוס את עצמו' שמוכן למות על עבודה זרה - הוא יזדעזע לגמרי, ב'הזזה עצמית', הוא יבין כמה הוא טעה והתשובה שלו תגרום לו להתהפך.

אבוד' (כמו שעוד נרחיב). זו בדיוק הפעולה שאליהו הנביא, מבשר הגאולה, בא לפעול - שהפוסחים על שתי הסעיפים יעשו תשובה.

חיים שטחיים

מדוע למי שפוסח על שתי הסעיפים קשה לעשות תשובה אפילו יותר מלמי שעובד עבודה זרה?

ראשית, אומר הרבי, הוא לא מרגיש שהוא ממש עובד עבודה זרה ולא מאמין בה'. כאשר מי שעובד עבודה זרה 'תופס את עצמו' הוא מזדעזע מהחטא

שלו ועושה תשובה, אבל מי שפוסח על שתי הסעיפים לא מתחרט לגמרי - הוא חושב שבסך הכל הוא הרי תמיד נשאר מאמין בה' והחטא שלו לא כל כך גדול.

בנוסף, הרבי מאריך להסביר שעבודה זרה אצל יהודי באה מתוך הרצון להשפעה גשמית. הוא מביא את הרמב"ם בתחלת הלכות עבודה זרה⁴ שמסביר איך התחדשה עבודה זרה בעולם בימי אנוש. הם חשבו שהשפע יורד להם דרך הכוכבים והמזלות, ולאט-לאט התחילו לכבד אותם, לעשות להם פולחן, לסגוד להם. הטעות שלהם היתה שלא הבינו שסך הכל הכוכבים והמזלות דרכם יורד השפע הם "כגרון ביד החוצב"⁵, בלי בחירה חפשית, ולכן אין כלל לכבד אותם (בניגוד להורים, שהם שותפים ביצירת האדם⁶ בבחירה חפשית⁷, ולכן התורה מצוה "כבד את אביך ואת אמך"⁸). מה רואים

יב הלכות עכו"ם פ"א ה"א.

יג זהר ח"א לו, א (ע"פ ישעיהו י, טו).

יד קידושין ל, ב.

טו ראה ד"ה "מים רבים" (שבת תולדות) תשי"ז. לקו"ש חל"ו יתרו ב (נתבארה באורך בשיעורי ה' תמוז תשס"ט ועיין גם בספר מצות כיבוד הורים).

טז שמות כ, יא.

יז ירמיה מד, יז"ח.

יח שבת צז, א; שמות רבה ג, יב; תנחומא שמות כג.

יט תנאי פ"ח.

"שתי", בלשון נקבה^{כב}. מביאים^{כג} כדוגמה נוספת את הפסוק בתהלים "סעפים שנאתי ותורתך אהבתי"^{כד} – "סעפים שנאתי" היינו שנאה לכל מחשבת־חוץ, מחשבה אחרת ממחשבת התורה לה'. אנחנו אוהבים לומר^{כה} ווארט, שהפסוק מדבר על תלמידי חכמים שמתגאים ביכולת שלהם לצטט כל דבר בדיוק עם ציון מדויק לסימן ולסעיף־קטן בו הוא מופיע, שכל התורה שלהם היא סעיפים וסעיפים קטנים – זו קליפת תניא, קליפת הגאווה של תלמידי חכמים, עליה כתוב "סעפים שנאתי" ורק את עצם "תורתך אהבתי". בהמשך עוד נדבר על הקליפה שאדם עושה מעצמו 'משהו'.

למה המחשבות נקראות סעיפים? סעיף הוא ענף של אילן ו"המחשבות המה ללב כסעיף לאילן"^{כז}. המלבי"ם אומר ש"סעפים" הם רעיונות, והתרגום לאנגלית הוא opinions, סברות או דעות. כלומר, מדובר במחשבה שהיא בעצם השקפת עולם.

לא ראיתי שהמפרשים אומרים זאת, קצת חידוש, אבל יש כאן דוגמה של לשון נופל על לשון (סגנון שחוזר הרבה פעמים בתנ"ך) בשרשים פסח ו־סעף – בשני השרשים אותיות עיקריות זהות, פ ו־ס, וגם האותיות הנוספות, ח ו־ע, שתייהן אותיות גרוניות המתחלפות זו בזו. מכאן אפשר להבין שיש משהו טבעי ועצמי בפסיחה על שתי הסעיפים במחשבה – "המחשבה משוטטת תמיד"^{כז}, 'עפה' (לשון סעף) מדעה לדעה, מסברא לסברא הפוכה, נמצאת בתנועה של שקלא וטריא, של סתירה ובנין, של איפכא מסתברא, אולי כן, אולי לא, אולי הפוך. ההפכפות הזו היא ודאי תכונה מיוחדת

לעומת זאת, בפסיחה על שתי הסעיפים יש, כביכול, איזו השוואה בין "אם הוי' האלהים לכו אחריו" ל"ואם הבעל לכו אחריו" – אצל הפוסח על שתי הסעיפים גם עבודת ה' היא משהו חיצוני לגמרי, לא עבודת ה' באמת. הכל אצלו תלוי בשאלה מה מקור השפע הגשמי עבורו. זאת אומרת שהמצב של "פוסח על שתי הסעיפים" הוא מצב נפשי בו האדם שכח לגמרי מהעיקר, מהאמונה היהודית הטהורה, והכל אצלו מסתכם בדאגה לשפע שלו, הכל רצון לקבל. במדה מסוימת, הוא מאבד לגמרי את ה'חוש' ברוחניות, הוא כל כך מושחת שהוא מוכן 'למכור' את האמונה הטהורה בה' תמורת גשמיות. הפוסח על שתי הסעיפים עושה זאת לגמרי "לגרמיה", בלי להאמין, בלי שום התקשרות פנימית־רוחנית – כנראה קשור לתיאור של הגוי בפרק א של התניא, שעושה הכל מתוך אינטרס אישי, "חסד לאמים חטאת"^{כח}. אחד כזה חי בשטחיות גמורה, הרבה יותר קשה שהוא ידעזע ויעשה תשובה, וכמו שמוסיף הרבי – המציאות הזו גם מדבקת, הוא עלול להדביק את כל החברה בשטחיות הזו, להשפיע מאד בפסיחה שלו.

תיקון המחשבה

קודם כל, מה פירוש "סעפים"? המפרשים^{כא} אומרים שסעיפים הם מחשבות (ולכן כתוב כאן

מגבלות השכל
האנושי גורמות
לכך שהמחשבה
משוטטת
ומתהפכת, אבל
המסקנה צריכה
להיות עליה
מהשכל לאמונה,
ולא חלילה נפילה
לפסיחה על
שתי הסעיפים
במחשבות
חיצוניות ושטחיות

כב רד"ק עה"פ.

כג מצודות עה"פ.

כד תהלים קיט, קיג (ועיי"ש במפרשים שמצינים לפסוק דנן, וכן שדנים האם שם בפסוק הכוונה מחשבות או בעלי־מחשבות).

כה ראה לדוגמה שיעור כ"א אלול תשע"ג.

כו מאמרי אדה"ז תקסט"ט ד"ה "זכור את יום השבת לקדשו" (ע"פ לשון הראשונים בכ"מ), ובכ"מ בדא"ח.

כ ז משלי יד, לד.

כא רש"י, רד"ק, רלב"ג ומצודות.

חז"ל אמנם בטלו את היצר הרע של עבודה זרה, אבל את היצר הרע של פסיחה על שתי הסעיפים לא בטלו. יצר הפסיחה חזק היום יותר מיצרא דעבודה זרה

עניינים רוחניים נצחיים בתועלת גשמית זמנית והפגם של מחטיא הרבים).

הרבי לא מביא בפירושו את הלשון שיש לגבי הענין במקומות אחרים בחסידות, אבל בפשטות הכוונה שלו היא להסבר החסידים^{כט} למאמר חז"ל "ישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בטהרה"^ל – שמי שסומך על הסיבות הגשמיות לפרנסה שלו, שחושב ש"כחי ועצם ידי עשה לי

את החיל הזה"^{לא}, הוא בעצם עובד עבודה זרה בטהרה כי הוא מאמין שהפרנסה שלו תלויה במקור אחר מהקב"ה. זו ה'מכה' של הדור – האמונה שהפרנסה תלויה ב'סיבות' חיצוניות, בעבודה או בעסק, ושהיא לא באה ישירות מהקב"ה.

אם כן, לאור דברי הרבי, צריך להתבונן כיצד יצר הפסיחה מופיע בדקות או בדקות ולעשות תשובה, מה שבוודאי יקרה, שהרי "לא ידח ממנו נדח"^{לב}, מגיעים להתקשרות ל"הוי" הוא האלהים" באופן של "כפלים לתושיה" ומתקשרים לעצמותו יתברך גם יותר מהצדיק לכתחילה.

ספק ושיתוף

הרבי אומר בשיחה שבמצב הנפשי של פסיחה על שתי הסעיפים יש שתי אפשרויות: אפשרות אחת היא שהאדם נמצא בספק, האם "הוי" האלהים או חלילה "הבעל", ולכן הוא 'מתנדנד' בין האפשרויות, פוסח על שתי הסעיפים, כשכל פעם הוא נוטה לכיוון אחת. האפשרות הזו היא הפשט, לכאורה (כפי שכבר

לבני אדם. האותיות המשותפות, ס ו-פ, מופיעות גם בספק (סבת הפסיחה, בפשטות) וגם בפסל (עבודה זרה). הסדר שלהן מתהפך, והן גם גורמות לסיבת הפכפכות המחשבה – סף כמו אסף, נוטריקון אין-סוף, ו-פס כמו אפס, נוטריקון אין-תפיסה. מגבלות השכל האנושי בתפיסת האין-סוף, ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^{כז}, גורמות לכך שהמחשבה משוטטת ומתהפכת,

אבל המסקנה צריכה להיות עליה מהשכל לאמונה, ולא חלילה נפילה לפסיחה על שתי הסעיפים במחשבות חיצוניות ושטחיות.

שני השרשים, פסח-סעף, עולים יחד משיח – בתיקון הפסיחה על שתי הסעיפים יש משהו משיחי (ולכן אליהו, מבשר הגאולה, הוא התובע את התיקון הזה).

ב. תיקון הספק והשיתוף יצר הפסיחה

הרבי מציין בשיחה שחז"ל אמנם בטלו את היצר הרע של עבודה זרה^{כב}, אבל את היצר הרע של פסיחה על שתי הסעיפים לא בטלו. יצר הפסיחה חזק היום יותר מיצרא דעבודה זרה, ויתכן שהוא אף הלך והתחזק במשך הדורות – גם אם הוא קיים רק בדקות. כך, אומר הרבי, ישנם כאלה שבשביל פניות גשמיות, של פרנסה או כבוד, מוכנים לוותר על עניני תורה ומצוות למשך זמן מה והם מתכופפים ל"רוח הזמן". גם לגבי התופעה הזו חוזר הרבי על כך שהיא חמורה בכמה פרטים מעבודה זרה, והוא מונה שוב את שלשת הטעמים שהזכיר קודם (הקושי לעשות תשובה, ה'שחיתות' בהמרת

כט ראה תו"א ב, ב; לקו"ת ויקרא כז, ג.
ל עבודה זרה ח, א.

לא דברים ח, יז.

לב ע"פ שמואל"ב יד, יד.

כז הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

כח יומא סט, ב.

הזוכר).

אבל, אומר הרבי, יתכן שלא מדובר בספק אלא ב"שיתוף" – הוא מאמין בקב"ה, בלי ספק, אך בד בבד הוא מאמין גם בעבודה זרה, להבדיל, וחושב שהשפע שלו לא מגיע ישירות מה' אלא תלוי גם בעבודה הזרה.

בכל אחת מהאפשרויות יש חסרון ביחס לאחרת, אך שתיהן קיימות ועם שתיהן צריך להתמודד.

עבודת הבעל – שרש הנצרות

עוד לפני שנדבר על התיקון, נרחיב קצת באפשרות השניה – אפשרות השיתוף. מדברי הרבי שעל אף שבטלו את יצר העבודה זרה לא בטלו את יצר הפסיחה, והציון שיצר הפסיחה קשור עם עבודה זרה בשיתוף, עולה תירוץ לקושי גדולה: אם בטלו את יצרא דעבודה זרה, בתחלת ימי בית שני, מה עם הנצרות?! הרי הרמב"ם פוסק שהיא עבודה זרה^ל, ולפי אחת הדעות^{לז} הוא יצא מארץ ישראל למצרים (למרות

זו ה'מכה' של הדור – האמונה שהפרנסה תלויה ב'סיבות' חיצוניות, בעבודה או בעסק, ושהיא לא באה ישירות מהקב"ה

שהוא עצמו פוסק שיש איסור לגור במצרים^{לח}) רק כדי לצאת מתחת שלטון הנצרות, שהיא עבודה זרה, ולהיות תחת שלטון האיסלאם, שלפי דעתו אינו עבודה זרה. איך יתכן שאחרי

לג הלכות מאכלות אסורות יא, ז; הלכות ע"ז ט, ד. ועוד ובכ"מ אף בפיה"מ, במו"נ ובאגרות.

לד כפי שהורחב גם בשיעור ח' ניסן פ"א (נדפס בגליון צו"פסח פ"א) – וראה פרחי ציון על כפתור ופרח פ"ה אות קי, על יסוד דברי הרמב"ם בפיה"מ לע"ז פ"א מ"ד (שם) האריך בעיקר על האיסור לדעת הרמב"ם לגור תחת ע"ז, וממילא שהמגורים במצרים לא היו 'יותר איסור' ממגורים במקומות אחרים, אך בהצטרף להכרת המציאות ההיסטורית אז בארץ, תחת השלטון הצלבני, נראה כאמור בפנים – ואכמ"ל).

לה הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"ה ה"ז; סה"מ לאו מו.

בטול היצר של עבודה זרה הנצרות התפשטה כל כך בעולם (ואפילו כלפי ישראל יש בה משיכה חזקה, "מינות משכא"^{טו})? מדברי הרבי עולה – ואולי הוא מתכוון לכך בפירוש – שמכיון שהנצרות אינה עבודה זרה מלאה, אלא עבודה זרה בשיתוף, את היצר אליה לא בטלו.

לכאורה, עבודת הבעל המדוברת כאן היא עבודה זרה ממש, ולא 'רק' שיתוף, אבל באמת היניקה של עבודת הבעל היא דווקא מהפסיחה על שתי הסעיפים, מיצר השיתוף. הדבר בולט מהלשון המפורשת לגבי נביאי הבעל – "ויפסחו על המזבח"^{טז}. מדוע? לפי האמונה הטפלה של הכנענים הבעל – לשון בעילה ואדנות – הוא אליל הגשם, הבעל את הארץ^{טז} וגם לוחם מלחמות. פחות ידוע – אבל היום כל אחד יכול לקרוא על זה בויקיפדיה... – שהבעל הוא חלק ממיתולוגיה שלמה. הוא בן של 'אל', אלא שאביו נחלש במשך הזמן וכאשר הוא איבד מכוחו בנו תפס את המלכות. יש לבעל גם אשה, 'עשתורת'^{טז}. לא צריך להאריך מדי בענין, אבל עם קצת מחשבה ממש חשוף שהאמונה של הכנענים בשלשת אלה (ה-בעל הוא הלעומת-זה של אמונה) – אל, בעל ועשתורת – היא בעצם מקור השילוש של הנצרות^מ, מה שהם קוראים, עפ"ל, האב (אל), הבן (בעל) ורוח הקדש (עשתורת)! בדרך כלל אומרים^{מא} שהנצרות היא

לו עבודה זרה כז, א.

לז מלכים"א יח, כו.

לח תענית ו, ב.

לט עשתרת (שכתובה לעתים כך ולעתים "עשתרות") היא לשון נקבת הצאן (לכן יש הרבה פעמים בתורה "עשתרות" לא במובן של עבודה זרה), ואם כן היא ממש הלעומת-זה של רחל אמנו (שגם היא לשון צאן). ממילא מתבקש לומר שהבעל הוא הלעומת-זה של יעקב אבינו, בעלה של רחל, שנישואיהם הם הזיווג העיקרי שמוליד את בית ישראל. כאשר יעקב ורחל מגיעים לארץ נמצא בה עדיין האב הזקן, יצחק אבינו, שכנראה הוא הלעומת-זה של האב (אך ראה עוד לקמן הערה מב).

מ ענין השילוש קיים בעוד אמונות טפלות ומשמש יסוד לסמלים שונים הרווחים גם היום בתרבות העולם.

מא יום אידם של הנצורים הוא יום ראשון, שנקרא בלועזית יום השמש (Sunday). ראה מאירי ריש ע"ז.

הרבי מסביר

שיש שני מניעים
נפשיים לפסיחה
על שתי הסעיפים
- ספק ושיתוף -
כדי לתקן את שתי
הפסיחות יש פסח
ראשון ופסח שני

השתלשלות של עבודת השמש, אבל כאן יוצא ברור שיש לה שרש בעבודת הבעל. יש כאן גם רמז מופלא: "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעיפים" עולה נצרות-נצרות-נצרות, 'שילוש' של נצרות!

ועוד רמז: הזכרנו שבשיחה הרבי אומר שיש היום פסיחה על שתי הסעיפים בין התורה ל'רוח

הזמן' (ביטוי בעברית, שהרבי מזכיר גם בשיחה באידיש) – הזמן בגימטריא בעל ו'רוח הזמן בגימטריא שמו של אותו האיש (316)! אותו האיש הוא בעצם 'רוח הזמן'. זו, בפשט, הסיבה שהנצרות פרשה מהיהדות – בתחלה היתה פסיחה על שתי הסעיפים, מחשבה שאפשר גם לשמור תורה ומצוות וגם להאמין באותו האיש, וכשהתברר ששני הדברים 'לא הולכים ביחד' התכופפו ונכנעו ל'רוח הזמן' שדמותו ייצגה עבורם.

שוב, כמו שאומר הרבי, מתוך היצר לפסיחה על שתי הסעיפים צריכים לעשות תשובה ולהגיע למצב של "כפלים לתושיה" – להכריז "הוי' הוא האלהים, הוי' הוא האלהים". כנגד השיתוף, שהוא שנים או יותר (שלשה), צריך את ה"כפלים" של "הוי' הוא האלהים הוי' הוא האלהים". אז, כמו שאמרנו, מגיעים למקום יותר עמוק בהתקשרות לעצמות, התקשרות לה' בלבד. והנה, "הוי' הוא האלהים הוי' הוא האלהים" עולה ג פעמים אלהים, הלעומת-זה של השילוש הטמא המאמין בשלשה אלהים! [במיתולוגיה הכנענית גם לאבא, 'אל', יש אשה – היא נקראת 'אשרה'^{מב} (האמא

של 'בעל'). גם כאן יש הקבלה מפורשת בנצרות, המתייחסת – בנוסף ל'רוח הקדש' – גם לאמו של אותו האיש. שתי הקליפות הללו, בהתאמה, נובעות מהאשרה ומעשתרת שהן הלעומת-זה של ה עילאה ו-ה תתאה שבשם (כשם שבקדושה האב והבן הם בסוד אותיות י וז שבשם, עליהן נדרש^{מג} "מה

שמו ומה שם בנו"^{מז}) – לכן הן נחשבות לאחת בשילוש הטמא. האשרה מוזכרת בפירוש בתחלת הסיפור, כאשר אליהו אומר לאחאב "ועתה שלח קבץ אלי את כל ישראל אל הר הכרמל ואת נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים ונביאי האשרה ארבע מאות אכלי שלחן איזבל"^{מח}. בפועל אחאב מקבץ רק את נביאי הבעל, הנביאים 'שלו', בעוד שנביאי האשרה, "אכלי שלחן איזבל", לא מגיעים (והרד"ק מסביר^{מט} שאיזבל לא רצתה שיגיעו). איזבל בגימטריא ג, כנגד שער הנון של הטומאה – הלעומת-זה של הבינה, האשרה, כנ"ל – ומכאן מובן שאחאב עצמו הוא סוד הבעל (במספר קטן בעל עולה אחאב), הבן שנעשה אח ל-אב ותופס את השלטון בחייו. כל העבודה הזרה כאן, שרש הנצרות, יוצאת מהיחסים הטמאים בין אחאב לאיזבל – קשר מזיק ומשחית, כפי שרואים שוב ושוב בסיפורם בספר מלכים^{מט}].

תיקון הפסיחה – פסח ראשון ופסח שני
איך מתקנים את הפגם של הפסיחה על שתי הסעיפים? מתבקש לומר שתיקון הפסיחה של הקליפה הוא על ידי הפסיחה של הקדושה –

מג ראה זר ח"ב עט, ב.

מד משל ל, ד.

מה מלכים א יח, יט.

מו על פסוקים יט וכו.

מז וראה עוד לקמן, בסוד פה יסח, בענין תיקון הדיבור בין איש ואשתו.

מב אשרה היא הלעומת-זה של אשר (לשון אושר ותענוג, סוד "גילוי עתיקא באמא", שהאשרה היא הלעומת-זה שלה, כדלקמן בפנים) וגם של שרה אמנו. ניתן לומר, אם כן, שכשם שבעל ועשתרת הם הלעומת-זה של יעקב ורחל (כנ"ל הערה לט) כך אל ואשרה הם הלעומת-זה של אברהם (העולה ח"פ אל) ושרה (כאשר ליצחק ורבקה אין לעומת-זה, רק שמהם נולד עשו, שרש הנצרות...).

חג הפסח בו נאמר "ופסח הוי' על הפתח"^{מח}. בקדושה פסח הוא הפתח לכל קדושת ואמונת ישראל, "ראש השנה לרגלים"^{מט} והיסוד לכל קדושת הזמנים שהיא "זכר ליציאת מצרים", ולעומת זאת הפסיחה על שתי הסעיפים היא הפתח לכל שערי הטומאה. אם הרבי מסביר שיש שני מניעים נפשיים לפסיחה על שתי הסעיפים – ספק ושיתוף – אפשר לדרוש, לומר ווארט, שכדי לתקן את שתי הפסיחות יש שני חגי פסח, פסח ראשון ופסח שני:

פסח ראשון בא להתמודד עם הספק. כל מכות מצרים, החל ממכת דם, מכות את אלהי מצרים – "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים"^{נא} – כשכל האותות והמופתים באים להוכיח שיש רק בעל הבית אחד לעולם. ה' משדד את המערכות ועושה נסים גלויים משם הוי', כמו שכותב הרמב"ן^{נב}, הכל כדי לבטל כל ספק וספק-ספיקא שיש מישהו אחר שפועל בעולם (כפי

שטוען פרעה, "לא ידעתי את הוי'"^{נב}, ומנסה להוכיח שגם חרטומיו יכולים בלהטיהם לעשות כן, ויש כוחות רבים שפועלים בעולם, וספק מי

מח שמות יב, כג.
מט ר"ה פ"א מ"א.
נ שמות יב, יב.
נא ראה בפירושו לשמות ב, ו.
נב שמות ה, ב.

הוא הפועל^{נב}).

לעומת זאת, פסח שני בא להתמודד עם הפסיחה שנובעת משיתוף. כיצד? המסר של פסח שני הוא "אין אבוד"^{נד}, "אין שום יאוש"^{נה}. צריך לומר שבדקות היאוש נובע דווקא משיתוף. למה? מה הקשר? יש כאן חידוש, רעיון חשוב להתבונן בו:

פולחן עצמי ויאוש

הנקודה הפנימית של השיתוף היא שלצד האמונה בה' האדם משתף גם את עצמו, מאמין גם בעצמו – בכל שיתוף יש יסוד של פולחן עצמי (הרבה פעמים לא מודע), כשהאדם משתף את עצמו ואת האינטרסים שלו באמונה בה'^{נו}. השרש של עבודת הבעל הוא מחשבת "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", המחשבה שגם אני בעל-הבית, ולא רק ה' יתברך^{נז}. בעומק, זהו גם מקור המשיכה לנצרות – כשנוצרי שם במרכז העבודה שלו את אותו האיש (ה'בעל' המודרני), הוא בעצם סוגד לעצמו, וזהו הפיתוי שיש בעבודה הזו.

אבל פולחן עצמי מוביל באופן ישיר ליאוש – אני מרגיש שהכל תלוי ב"כחי ועצם ידי", אזי כאשר לא מצליח לי אני מרגיש שהמצב אבוד לגמרי. אם הכל תלוי בה' לבדו – לעולם

נג הספקנות של מצרים כה קיצונית, עד שמשה אמר "כחצת" (שמות יד, א) ולא "בחצות", כדי שלא יטעו איצטגניני פרעה ויטענו שמשה בדאי (ראה רש"י עה"פ). כלומר, הם מסוגלים לטעון שהמכה הנוראה – שהם רואים לנגד עיניהם – אינה פעולת ה' שהבטיח להכות בחצות הלילה, אלא פעולה של כח אחר.

נד לוח "היום יום" ו"ד אייר, פסח שני.

נה לקומ"ת תורה עח.

נו וכפי שהוסבר גם בשיעור ד' שבט השתא (פורסם בגליון בשלח), בנוגע לקשר בין שתי התכונות שמחדש אברהם בעולם – אחדות ה' (ללא שיתוף) ואלטרואיזם (חסד נקי, בלי שהאדם משתף-מערב בענין את האינטרסים שלו).

נד וראה גם **קומי אורי** עמ' לג ואילך (ובכללות המאמר שם). שם אמורים הדברים ביחס לתפיסת "כחי ועצם ידי" הרווחת בהקשר הציבורי (דווקא בארץ ישראל, כידוע) – וראה עוד על השפעת הנצרות על המציאות הציבורית היום בארץ במאמר "המלכות תהפך למינות" בספר **וממנה יושע ובקומי אורי** עמ' רכד הערה ו.

גם כשאדם חושב

שהוא פועל
משהו, שה' צריך
את התפלות שלו,
זהו סוג של שיתוף
- שהאדם חושב
ש'ה' ואני יחד
מטפלים במצב'

אלי"ג^ט והזהר מסביר ש"בעתיקא תליא מילתא"^{טד}. גם כשאדם חושב שהוא פועל משהו, שה' צריך את התפלות שלו, זהו סוג של שיתוף - שהאדם חושב ש'ה' ואני יחד מטפלים במצב'. כמובן, אם הדברים תלויים בפעולה שלי, בגשמיות או ברוחניות, במעשה או תפלה - אפשר כבר להתייחס... לכן אומר ה' למשה - גם את התפלות שלך איני צריך, וממילא "אין שום יאוש בעולם כלל".

תיקון פה"ס

יש עוד היבט לפסח כתיקון הפסיחה: כתוב שפסח הוא פה"ס^ט, תיקון פגם הדיבור. אמנם "סעפים" הם מחשבות והפסיחה על שתי הסעיפים גם היא נפילה בשוטטות המחשבה, כמו שהוסבר, אבל כתוב^{טו} שכל המחשבות הזרות באות מדברים בטלים (במעין מעגל סגור^{טז} - מחשבות זרות מולידות דברים בטלים שבתורם מרבים מחשבות זרות וחוזר חלילה).

לכך רומז אליהו כשהוא מהתל בנביאי הבעל בהמלצה לצעוק לבעל "כי שיח וכי שיג לו"^{טז}. על הזהירות משיח מיותר דרשו את הפסוק "כי הנה יוצר הרים וברא רוח ומגיד לאדם מה ש'חו"^{טז} - "אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו באדם בשעת מיתה"^{טז}. על כך אמרו חז"ל "אל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו קל וחומר באשת חברו. מכאן אמרו חכמים

אין סיבה להתיימש, הרי ה' הטוב הוא כל יכול ותמיד יוכל לעזור לי. אבל אם הדברים תלויים בי, וגם אני אלקים', הכשול שלי מעיד ש'גם אלקים לא יכול לעזור'. ר' אשר פריינד זצ"ל תמיד הדגיש שגאווה ויאוש הם שני הצדדים של אותו מטבע, כמו שמוסבר אצלנו באריכות ב"פרק בעבודת ה'" (שמבוסס על יסודות שקבלנו

מר' אשר). הקשר בין יאוש לפולחן עצמי מופיע אצל יואש המלך שבסוף ימיו עשה את עצמו לעבודה זרה (טעות שנבעה מכך ששש שנים^{נב} הוא הוחבא בתוך בית קדשי הקדשים, "חדר המטות"^{נט}), ולכן חשב שהוא אלוה - לא כתחליף מוחלט לה', אלא כ'בן' של האב והאם האלקיים המגולמים בכרובים, ה'הורים' של חדר המטות). פסח שני בא להתמודד עם היאוש שבא דווקא מתוך הישות^{סז}. לכן דווקא רבי נחמן מברסלב, הלעומת-זה של הנצרות שעסק בתיקונה (ולכן התנגדו לו), כמו שהסברנו הרבה פעמים^{קא}, עשה עיקר כל כך גדול מכך ש"אין שום יאוש בעולם כלל" (כמובן, יאוש כולל גם את אותיות שמו של אותו האיש יש"ו^{קב}).

התיקון של פסח שני מתחיל כבר מיום טוב שני של פסח, היום של קריעת ים סוף. לפני קריעת ים סוף ה' אומר למשה "מה תצעק

נח ראה מלכים ב יא, ב"ד.

נט שם פסוק ב וברש"י.

ס וראה ישמח ישראל לפסח שני אות א כי פגם הטמאים לנפש אדם היה ישותם והרגשתם הנפרדת, כשכל אחד הרגיש את חשיבותו ("איש איש") ובכך הוציא את עצמו מ"תוך בני ישראל" - עיי"ש.

סא ראה גם שיעור י"ז חשון תשע"ח, ובכ"ד.

סב כל הדת הנוצרית חדורה ביאוש מהאדם וביכולתו להשתחרר מהחטא הקדמון - היא תולה את גאולת האדם בקשר לאותו האיש, אך מכיון שזהו בסופו של דבר פולחן עצמי, אמונת האדם בעצמו, סוף הכל הוא יאוש גמור (לעומת זאת, אצלנו - בדעת האמת - דווקא האמונה בה' לבדו משחררת מיאוש ואזי יש מקום גם לבחירת האדם ויכולתו לעשות תשובת-אמת ולהשתחרר לחלוטין מהחטא, ודוק).

סג שמות יד, טו.

סד זהר ח"ב מח, א (וראה שם נב, ב).

סה דרושי האריז"ל לפסח (בשעה"כ ובפע"ח).

סו ראה תו"א יוחי קב, ג"ד; מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית עמ' תעח ובכ"מ.

סז ראה מעין גנים פרשת מצורע.

סח מלכים א יח, כד.

סט עמוס ד, יג. "מה שחו" = שטן (המשטין ומקטרג על ריבוי השיחה שלא לצורך).

ע חגיגה ה, ב.

הגוים לפני כמה שנה).

במושגי הקבלה^א, שלשה שמות **אלהים** – אמונת השילוש (היונקת ממוחין דקטנות, שהם בסוד ג שמות **אלהים** דקדושה, ומתבטלת על ידי הכרזת "הוי' הוא האלהים הוי' הוא האלהים", כנ"ל) – הם בסוד "נחר גרוני"^ב (נחר עולה ג"פ **אלהים** ו־גרון עולה נחר ע"ה), שרש השיחה הבטלה היוצאת מהגרון הנחר (היינו מהאותיות הגרוניות שבשרשים פסח־סעף, כנ"ל). מהדיבורים הבטלים הללו, המופצים בכל רחבי העולם, הופך העולם כולו ל**חרון**^ג, "חרון אף של מקום בעולם"^ד.

לפסוח על שני הצדיקים

כל הנושא של פסיחה על שתי הסעיפים קשור גם למאמר יסודי שכתבנו בעבר והשפיע במשך השנים, מימי הישיבה בשכם ואילך, על כמה וכמה בחורים – המאמר "פתיחות, הזדהות, התכללות"^ה. מאד מצוי מצב שמי שמחפש את דרכו בעבודת ה' מתלבט בין שני צדיקים או בין שתי דרכים בעבודת ה' – כשיש לו משיכה פנימית לשני הצדדים. האם גם אז נאמר שזו פסיחה על שתי הסעיפים שגרועה יותר מעבודה זרה!?

במאמר שם מוסבר שפתיחות טובה באה מתוך הכנעה בנפש, כשאדם מבין שהוא לא יכול להסתדר לבד והוא חייב להתקשר למישהו ולקבל ממנו הדרכה בעבודת ה'. בפתיחות כזו בהחלט יכולה להיות התלבטות, כמו בחורה שמחפשת שידוך ומתלבטת בין הצעות שונות, אבל יש גם הנחה פשוטה בנפש שבסוף חייבים להכריע ולהתקשר רק לאחד – צריכים להגיע

פא שער הפסוקים ויצא. ובכ"מ.

פב תהלים סט, ד.

פג מחן באו אברהם ושרה לארץ ישראל וגם יעקב ירד לשם לשאת את רחל וחזר משם לארץ – הכל בסוד המבואר לעיל הערה מב שאברהם עם שרה ויעקב עם רחל מתמודדים עם קליפות הבעל והשתקפותן בנצרות.

פד ראה רש"י על בראשית יא, לב.

פה מודפס בספר **אשא עיני**.

כל המרבה שיחה עם האשה גורם רעה לעצמו ובוטל מדברי תורה וסופו יורש גיהנם"^א – לריבוי השיחה השלילי^ב עם האשה יש תוצאות מרות ממות. בניגוד לדיבור המשותף בדברי תורה ועבודת ה'^ג, השיחה השלילית האמורה כאן היא זו הנובעת מישות הבעל (קליפת הבעל^ד)

– בגאווה והתפארות^ה או

בהתפנקות־מתוך־יאוש^ו

– ועליה נאמר "מוצא אני

מר ממות את האשה"^ז.

כך, כל הרוח השלילית

והמטעה – "רוח הזמן"

אליה מתכופפים־

משתחווים הפוסחים על

שתי הסעיפים – היא

סוד רוח נבות^ח, אשר

נרצח ונגזל בעקבות

שיחה קלה בין אחאב

לאיזבל שדאגה לבעלה

הגאוותן־המיואש^ט

(בסוד "וברא רוח ומגיד

לאדם מה שחו"). כלומר, כל ענין העבודה הזרה

(בשיתוף) של הנצרות מתחיל משיחה בטלה

בין איש לאשתו^י, שרש לכל האון־גליון של

הנצרות, שהוא קובץ עצום של דברים בטלים

(כפי שציין גם אחד מגדולי הפילוסופים של

כל ענין העבודה
הזרה (בשיתוף)
של הנצרות
מתחיל משיחה
בטלה בין איש
לאשתו, שרש
לכל האון־גליון של
הנצרות, שהוא
קובץ עצום של
דברים בטלים

עא אבות פ"א מ"ה.

עב ראה **שכינה ביניהם** פ"ד – בכללות הפרק ובאורך ובעומק שם הערה יב.

עג ראה גם **יין משמח ח"א** שער רביעי בתורה "לימוד תורה יחד" (וכן ח"ה שער ראשון בתורה "אנה לידו ושמתי לך" – תיקון האונאה) ו**שערי אהבה ורצון** מאמר "ארץ אפים".

עד ראה הושע ב, יח.

עה ראה **באהלי צדיקים** מדור הבת עין עמי' קפ ואילך.

עו ודוק היטב בכל הנסמך לעיל הערה עב.

עז קהלת ז, כו. וראה באורך בהקדמת הספר **שכינה**

ביניהם.

עח ראה שבת קמט, ב.

עט מלכים א, כא.

פ וראה **באהלי צדיקים** נעם אלימלך בתחילתו (עמי' יז) על פגם הפסיחה על שתי הסעיפים גם בקשר בין איש לאשתו (בעל לשון בעילה).

אפילו כשאדם בוחר צדיק, למי להתקשר, יתכן שבדקות הוא חש שרבי מסוים יתן לו יותר כבוד, יותר מעמד בחברה

כך גם בבחירה של צדיק – אם האדם באמת מחפש את האמת, הרוחניות הפנימית האמתית, תהיה לו סיעתא דשמיא והוא ימצא מה ששייך לשרש נשמתו. כמובן, יש הבדל עיקרי מאד בין הפסיחה על שתי הסעיפים עליה דברנו עד עכשיו לבין

ההתלבטות בין שני צדיקים. הפסיחה על שתי הסעיפים היא בין ה' לבין הבעל, בין הקדושה והאמת לטומאה והשקר, וההתלבטות בין שני צדיקים היא בתוך התחום בו "כולם אהובים, כולם ברורים, כולם גבורים, כולם קדושים"¹⁹. כלומר, כל הדמיון כאן הוא בדקות שבדקות שבדקות, עד אין סוף דקות, אבל עדיין יתכן דמיון במצב הבלבול בנפש. הזכרנו שסעיפים הם ענפים של אילן וכך חסידים של רבי הם ענפים מהגזע שלו, הם נשמות פרטיות היונקות מהנשמה הכללית, והאדם פוסח על שתי הסעיפים בלי לדעת סעיף של מי הוא...

בכל זאת, העובדה שכאן הכל בקדושה משנה את כל ההקשר – נכון שצריך הזדהות, הבדלה והחלטה ברורה בנפש, אבל היא באה אחרי פתיחות רצויה (מותר להתלבט, בניגוד להתלבטות האסורה בין עבודת ה' לעבודה זרה, ר"ל) ובעיקר היא מגיעה בסוף להתכללות (המתקה) – למצב שאנחנו קוראים לויצב²⁰ "אהב צדיקים"²¹, אהבה והערצה לכל הצדיקים, געשמאק בסיפורים עליהם ויכולת לקבל באופן מתוקן ונכון מדברי התורה וההדרכות שלהם (בלי לאבד את ההזדהות עם הצדיק המיוחד שלי). ההתכללות הזו באה דווקא מתוך ההתקשרות העמוקה והעצמית לה' אחד, "הוי' הוא האלהים, הוי' הוא האלהים", שמגלה כי כל הצדיקים הם ענפים-סעיפים של אחדות אחת.

מפתיחות להזדהות. כלומר, אין כאן מצב קבוע של פסיחה על שתי הסעיפים. אכן, מוסבר שם שיש גם פתיחות דקליפה, "לפתח חטאת דבין"¹⁹, בה האדם חושב שהוא יכול לקבל מכולם מבלי להתבטל לאף אחד – זו ממש הפסיחה השלילית, הנובעת מתוך

פולחן עצמי, שהיא פתח לכל דבר שלילי (כנ"ל). במצב כזה הפסיחה בעצם משקפת את ההנחה של האדם שרק הוא מחליט על עצמו, והקשרים שלו נובעים כולם מאינטרסים משתנים – הוא לא מסוגל להכנס למערכת יחסים של התמסרות, "אהבה שאינה תלויה בדבר", וכל הקשרים שלו הם בגדר "אהבה שהיא תלויה בדבר"¹⁹.

בכל אופן, גם כשאדם מתלבט בכנות, מתוך רצון לקבל החלטה, הידיעה שהפסיחה על שתי הסעיפים נובעת בבסיסה מאינטרס יכולה לעזור לו. הבעל שם טוב אומר¹⁹ שכאשר אדם בספק העצה הכללית היא לסלק את האינטרס שלו ולהקריב את העניין לה' לבדו – ואז הוא ידע מה ה' רוצה ממנו. אפילו כשאדם בוחר צדיק, למי להתקשר, יתכן שבדקות הוא מרגיש שרבי מסוים יתן לו יותר כבוד, יותר מעמד בחברה, כולם קשורים לצדיק הזה או שהצדיק השני נרדף על ידי החברה, וכו' וכו'. הדבר הנכון הוא לקרב את ההחלטה לה' – לשים לב שעיקר ההתקשרות לא בגלל השפע הגשמי שאקבל אלא "קבל את האמת ממי שאמר"¹⁹. הביטוי ההפוך מפוסח על שתי הסעיפים, הכי קרוב להרגשה מה אליהו הנביא רוצה כאן, הוא מה שהרמב"ם קורא עבודת ה' לשמה – לעשות את האמת מפני שהוא אמת, לא מפני שום טובת הנאה לגרמיה²².

19 בראשית ד, ט.

20 אבות פ"ה מט"ז.

פח כש"ט (קה"ת) אות ו.

פט הקדמת שמונה פרקים לרמב"ם והלכות קדוש החדש ספ"ז. ראה לקו"ב מהרה"צ ר' הלל מפאריטש על קונטרס ההתפעלות מהדו"ת אות כח (עמ' עא"ב).

צ הלכות תשובה פ"ה ה"ב.

צא ברכת "יוצר אור".

צב ראה שיעור י' שבט תשס"ח.

צג תהלים קמו, ח.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ עד היום צריכים לשמוע את קריאת אליהו "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים".
- ◆ פסיחה על שתי הסעיפים חמורה מעבודה זרה – התשובה עליה קשה יותר והפסיחה 'מדבקת' ומחטיאה את הרבים.
- ◆ בכפל "הוי" הוא האלהים הוי' הוא האלהים" יש התקשרות עמוקה באין ערוך לעצמות ה' – יתרון בעלי תשובה על צדיקים גמורים.
- ◆ עבודה זרה בכלל ופסיחה על שתי הסעיפים בפרט נובעת ממצב נפשי שטחי בו האדם מודד הכל לאור האינטרסים הגשמיים שלו – היפוך גמור של האמונה הטהורה בה'.
- ◆ השכל האנושי מוגבל, ולכן המחשבה פוסחת־מתהפכת תמיה, ולכן יש לעלות לאמונה שמעל השכל.
- ◆ תיקון הפסיחה על שתי הסעיפים הוא תיקון משיחי.
- ◆ לאחר בטול יצרא דעבודה זרה יצר הפסיחה על שתי הסעיפים נותר ואפילו התחזק.
- ◆ תלית הפרנסה ב'סיבות' גשמיות היא עבודה זרה בטהרה.
- ◆ פסיחה על שתי הסעיפים מתבטאת היום בויתור זמני וחלקי על רוחניות נצחית מתוך כניעה לרוח הזמן.
- ◆ פסיחה על שתי הסעיפים נובעת בנפש מספק או משיתוף.
- ◆ פסח ראשון מתקן את הפסיחה מתוך ספק ופסח שני את הפסיחה מתוך שיתוף.
- ◆ פסח הוא הפתח לקדושת ישראל ופסיחה על שתי הסעיפים היא הפתח לכל טומאה.
- ◆ עבודת הבעל – הכוללת יחס ל'אביו' ו'אשתו' (וגם 'אמו') – היא שרש השילוש של הנצרות.
- ◆ שרש השיתוף בנפש הוא פולחן עצמי – עבודת הבעל מתחילה מתחושת "כחי ועצם ידי".
- ◆ הפולחן העצמי החבוי בנצרות הוא מקור כח הפיתוי שבה.
- ◆ סופו של פולחן עצמי יאוש – אם אני בעצמי אלקים, ובכל זאת נכשל, אף אחד לא יכול לעזור לי.
- ◆ הפולחן העצמי מתוך יאוש משתקף בדמותו של יואש המלך.
- ◆ יתכן פולחן עצמי גם במחשבה שהדברים תלויים בתפילת האדם (ולא רק במעשיו).
- ◆ פגם הפסיחה על שתי הסעיפים מתחיל מפגם הדיבור – בפרט בין איש לאשתו.
- ◆ הנצרות היא התפשטות של דברים בטלים בכל העולם.
- ◆ כדי לבחור בדבר הנכון צריך לוותר על האינטרס האישי.
- ◆ התלבטות בין צדיקים או דרכים בעבודת ה' צריכה לבוא מתוך הכנעה ושאיפה למציאת דרך.
- ◆ בקדושה אחרי ההזדהות עם הצדיק מגיעים להתכללות – זיהוי כיצד כל הצדיקים באים משרש אחד.

שיעור

חכמת העשיה במלאכת המשכן

"יבאו ויעשו"

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר, המבוסס על ווארט של רבי משה מקוברין, נלמדת מעשית המשכן **חכמת הלב היהודית** האמתית – חכמה המתבטאת בעשיה בפועל.

השיעור מדגיש את **חכמת הלב הנשית** המתבטאת במלאכת יד – חכמה של "אשה משכלת" שיחד עם "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה", מתוך היותה "אשה יראת הוי'", מקיימת בעצמה "דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה... מפרי כפיה נטעה כרם... ותאמץ זרועותיה... ידיה שלחה בכישור וכפיה תמכו פלך. כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון" וזוכה ל"תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה".

אכן, עשיה מבורכת כזו, שמגלה את האין האלקי, היא עשיה שיש בתוכה גם יחוד פנימי – **יחוד קוב"ה ושכינתה** שמתבטא ביחוד הצד הגברי והצד הנשי בעשיה, עשית נשים חכמות לב בהנחית משה רבינו (הלוקח עמו את עצמות יוסף, כח החיבור בין שמים וארץ). היחוד של **החכמה והמעשה**, בקיום מצוות ובכל עשיה גשמית, הוא מיסודות תורת מורנו **הבעל שם טוב**.

חכמת המעשה

אחרי פירוט מרכזי תרומת המשכן מגיעה התכלית (בפסוק העשירי, "העשירי יהיה קדש"^א)

מעובד ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. י"ט אדר תשפ"ב – טלפונית.

א ויקרא כז, לב (יש לציין שבמי השילוח מקובל שהסוד בכל פרשה טמון בפסוק התשיעי – ראה מי השילוח ח"א בלק ד"ה "ויאמר בלעם"; דברים ח"א ד"ה "אלה הדברים" – אבל ודאי שבאופן גלוי עיקר החשיבות הוא בפסוק העשירי).

– "וכל חכם לב בכס יבאו ויעשו את כל אשר צוה הוי"^ב. רבי משה מקוברין הסביר – "לא השכליות היא עיקר החכמה, אלא יבואו ויעשו בפועל את כל אשר צוה הוי"^ג. כלומר, חכמת הלב איננה שכל מופשט, אלא החוש לבוא ולעשות בפועל "את כל אשר צוה הוי".

ב שמות לה, י.
ג תורת אבות עה"פ.

אשר צוה הוי' לאמר"¹), אך הוא 'רופא מעשי'² המוריד את כל החכמה לישום בפועל, ב'תריג מצוות התורה (בגימטריא משה רבינו). את הכח להגיע מהחכמה עד למלכות מקבל משה רבינו מיוסף הצדיק – שמדתו יסוד – "ויקח משה את עצמות יוסף עמו"³.

לכן, גם יוסף וגם משה רמוזים כאן בפסוק: יוסף ברמז פשוט – "וכל חכם לב" עולה יוסף"⁴. משה ברמז יותר מורכב, לפי המדובר לאחרונה⁵ על שלשה שרשים לנשמת משה, טוב-איך-הבל – כל הפסוק, "וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה הוי'" (1708), עולה כח פעמים אין (הכח האלקי של "החכמה מאין תמצא"⁶), כאשר תחושת ה'אין כח' – לי אין כח אלא רק לה' – פותחת פתח לקבל את כח האין האלקי), ורק "וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו" עולה טוב פעמים הבל! ועוד, אם מחשבים את הפסוק בדילוג תיבות, "וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה הוי'", מקבלים ג"פ משה (1035, משולש מה, העולה ה"פ אור"⁷), וכאשר מחשבים בדילוג אותיות, "וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה הוי'", מקבלים "משה משה"⁸ (690)!

[חכמה שבאה לידי ביטוי ביפי של מלאכת היד היא סוד חתך-הזהב, היחס המתמטי שגורם ליפי העשיה (סוד "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם"⁹), שגם רמוזו כאן באופן מובהק:

החכמה כאן מתבטאת דווקא בעשיה – "כלם בחכמה עשית"¹⁰ – כדרשת הבעל שם טוב¹¹ על הפסוק "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה"¹², "בכח-מה שלך עשה", שיש לקשר המעשה-המלכות אל המחשבה-החכמה (עבודה זו היא בסוד "אף עשיתיו"¹³, ריבוי מדרגת האצילות-החכמה במקום העשיה-המלכות¹⁴). וכך, החכמה המעשית הזו, חכמת הלב המתבטאת באמנות הידים, היא חכמה נשית, חכמת המלכות, כמתואר בהמשך הפרשה – "וכל אשה חכמת לב בידיה טו... וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טו ואת העזים"¹⁵ (ורמז: מלאכת יד – העולה גם הלכה למעשה, ישום חכמת התורה למעשה בפועל, וגם דין אמת – בגימטריא שרה). גם אצל הגברים הפועלים במלאכת במשכן, החל מבצלאל ואהליאב, יש משהו נשי – כשם שהמשכן כולו הוא 'ממלכה נשית', "ביתו' זו אשתו"¹⁶ להשראת שכינה, כשהכהן הגדול המקושט מנהל אותו כבעלבוסטע הגונה¹⁷...

אכן, המקור וההשראה לחכמה הזו הוא נשמת משה רבינו. שרש משה רבינו בחכמה עילאה, שפנימיותה הבטול המוחלט לעשית "כל אשר צוה הוי'" (מתוך הבהירות של "זה הדבר

ד תהלים קד, כד.

ה ראה בעש"ט עה"ת בראשית קעט"קפג ובכ"ד. כש"ט (קה"ת) אותיות מט וצא. ועוד.

ו קהלת ט, י.

ז ישעיה מג, ז.

ח לקו"ת בלק סז, ד. ובכ"מ.

ט שמות לה, כה:כו.

י מלאכת יד היא פעולה מיד וגם פעולה תמיד – כתכונת האשה שעושה מיד מה שצריך ופועלת תמיד בידיה (כחוזר כמה פעמים ב"אשת חיל") – כרמז בר"ת (מי, סוד אמא עילאה, שרה, המתייחדת כאן עם העשיה בסוד "מי זאת עולה מן המדבר") וס"ת של מלאכת יד – תמיד (וכן יד במילוי - יוד דלת - עולה תמיד).

יא יומא פ"א מ"א.

יב ראה עמודיה שבנה שביעי לפרשת אמר ובריבו שיעורים.

יג ביטוי המופיע לראשונה בפרשתנו – שמות לה, ד – כשהחידוש הוא התוספת "לאמר" (ראה רש"י), סוד המשכת אורמים ריקע שבזיווג (סוד "יבאו ויעשו" דלקמן בפנים).

יד וראה קובץ מגדליעז "שער המעשה" סעיף עב בהערה 8*.

טו שמות יג, יט.

טז וראה עוד לקמן הערה כב.

יז שיעור שבת תצוה – נדפס בגליון כי תשא.

יח איוב כח, יב.

יט סוד ה"פ "אור" ביום הראשון דמעשה בראשית, כנגד חמשה חומשי תורת משה – ראה בראשית רבה ג, ה.

כ שמות ג, ד.

כא בראשית ט, כד.

עליו

3

6

יקח מצות^{כד} כי "חכם לב" – בו מדובר כאן – הוא מי שיודע בכל מצוה לקחת שתי מצות, מצות-הכוונה ומצות-המעשה. כך עושה החכם יחוד בכל מעשה שלו – עבודת "ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים^{כה} – כאשר ה"יבאו" הוא מלשון ביאה-יחוד (וממילא מובן גם יחוד הצדדים הגבריים והנשיים בעשיה עצמה, כאשר הביאה היא מכח הצד הזכרי, מה ד-בן, והעשיה עצמה בכח הנשי, בן ד-בן, וד"ל).

העשיה לכשעצמה היא תחתונה, ודווקא בזכות ה"יבאו ויעשו" מתגלה-מתחולל הסוד של "עשיה לעילא"^{כו} (ובדרך הרמז: העשיה לכשעצמה היא רק שכלול היש של העולם, או יצירת יש מיש, ורק ב"יבאו ויעשו" נוצר משהו חדש יש מאין, ורק אז מתגלים-שוכנים האורות המרובים דתהו בעשיה, כלים דתיקון).

"חכם לב" היינו שלמות של 100, שמתחלק בחתך זהב ל-לח (ראשי התיבות "חכם לב") ו-סב (אוס"ת "חכם לב"). והנה, סב היינו המלה הבאה – "בכס" – וממילא המספר הבא בסדרה (שהיא סדרה צוברת) הוא "חכם לב בכס" (162).

"יבאו ויעשו"

הביטוי הכי מיוחד בפסוק הוא "יבאו ויעשו" (המופיע גם בבנין המקדש השני, "ויבאו ויעשו"^{כז}). מדוע צריך לבוא לפני המעשה? בפשטות, אפשר לצייר את מקום בנין המשכן (או המקדש) כאתר בניה אליו יש להגיע ובו יש לעשות, אך בפנימיות הביאה היא ההכנה לעשיה הנכונה:

הבעל שם טוב דורש^{כח} על הפסוק "חכם לב

כב חגי א, יד. "יבאו ויעשו" ועוד "ויבאו ויעשו" (828, ד"פ אור) עולה "צפנת פענח" (בראשית מא, מה) – כינויו של יוסף, שדרכו מתחברת חכמת משה עם העשיה-המלכות, כנ"ל.

כג כש"ט (קה"ת) אות ט"א.

כד משלי י, ח.

כה תניא פ"ו (עפ"י הקדמת תקו"ז).

כו זהר ח"ג קח, ב.

גיור בזמן הזה

קיצור מהלך השיעור

האתגר של דורנו, בפנימיות וכתוצאה מכך גם בחיצוניות, הוא אתגר הגיור. השיעור שלפנינו (חלקו השלישי של שיעור גדול בנושא) עוסק **במובן הפנימי של הפן ההלכתי** היסודי של תהליך הגיור. **פרק א** מפרט את **שלושת רכיבי הגיור**, שלשת הדברים בהם נכנסו אבותינו **בברית – מילה, טבילה והרצאת דמים** (קרבן) – ומשרטט את המבנה הפנימי שלהם. **פרק ב** עוסק בהרחבה ב'**רכיב החסר**' בגיור בזמן הזה, הרצאת דמים. הוא פותח בפירוט **ארבע שיטות הלכתיות** מה מוסיפה הרצאת דמים בזמן הבית וחותרם בהסבר **ההבדל הפנימי** בין הגיור בזמן הבית, בו נחוצה הרצאת דמים, לגיור בזמן הזה, ללא הרצאת דמים, שאין בו כל חסרון ואף יש בו **יתרון מהותי**.

מילה היא דם, "בדמיך חיי"^ג. משה רבינו מל את היוצאים ממצרים, והמילה הזו היא דם^ד – יוצא דם במילה. במילת גרים, חוץ מהברכה על המילה, "למול את הגרים", מברכים גם "להטיף דם ברית"^ה – זו ברכה בפני עצמה, עם פתיחה וגם עם חותם, "כורת הברית"^ו. המושג של

ג יחזקאל טז, ו.

ד שו"ע יו"ד רסח, ה.

ה טור יו"ד סימן רסח (לפי הגהת פרישה. הובא בט"ז סקו"ב). וכן הוא בכללי המילה לר' גרשם הגוזר עמ' 134-135. בכל מילה יש שלש פעולות, מילה-פריעה-מציעה, שאנו מסבירים שהן מכוונות כנגד חכמה-בינה-דעת – הטפת דם ברית שייכת בפרט למציעה, כנגד

א. שלשת מרכיבי הגיור

דס-מים-דם

כתוב^א שבשלושה דברים נכנסו אבותינו לברית – במילה וטבילה והרצאת דמים. כשהרמב"ם כותב זאת^ב הוא כותב רק מילה, טבילה וקרבן. יוצא סימן פשוט, ששלושת הדברים של הגיור – מילה, טבילה, קרבן – הם דס-מים-דם:

נרשם ע"י איטיל גלעדי. לא מוגה. מוצא ב' אד"ר תשפ"ב – כפ"ח.

א כריתות ט, א.

ב הלכות איסורי ביאה פי"ג ה"ד.

המושג של

הוצאת הדם הוא עיקרי מאד. דם הוא כח המדמה, כידוע - צריך להוציא את כח המדמה הרע, מקור כל התאוות הזרות והעבודה הזרה

הוצאת הדם הוא עיקרי מאד. דם הוא כח המדמה, כידוע - צריך להוציא את כח המדמה הרע, מקור כל התאוות הזרות והעבודה הזרה.¹

אחר כך הטבילה היא מים. יש סוגיא שלמה, הסעיף הראשון בסימן על גיור בשו"ע², מה קודם - מילה או טבילה. על פי דין קודם מלים, ואחר כך צריך לחכות כמה ימים עד שתתרפא ברית המילה, ואז טובלים. מה

הדין אם עשו הפוך, אם הוא טבל לפני ברית המילה? יש מחלוקת אחרונים בפסיקה. יש מי שאומר³ שבדיעבד, אם הגר טבל לפני שהוא מל, הגרות בסדר. יש מי שאומר שהסדר מעכב והוא חייב לטבול שוב. לכן, פוסק הש"ך⁴, למעשה צריך לחשוש לדעה שהסדר מעכב ולטבול שוב. בסוף הקרבן הוא עוד פעם דם, הרצאת דמים. במצרים היה קרבן פסח (שגם עליו כתוב "בדמך חיי", שני דמים, דם פסח⁵ ודם מילה⁶), יש הוה"אמינא בחז"ל⁷ שכל גר שמתגייר צריך להביא קרבן פסח, סימן ששייך לגיור, אבל זו לא הרצאת דמים המדוברת. הרצאת דמים של

הדעת, ממנה כח כריתת הברית (כאשר דעת עולה עד הכתר, "כרת הברית"). על הכח המיוחד הזה של דם הברית אמרה צפורה אשת משה (הדעת של עם ישראל, שלקמן בפנים עוד יתבאר שהוא המקביל למילת הגרים) "חתן דמים למולת" (שמות ד, כו).

1 מפתח הספירות פרשת ראה. ראה גם מו"נ ח"ג פמ"ו; עץ פרי מאמר "מצות כסוי הדם" עמ' רי"ג.

2 כפי שנתבאר ברמב"ם ובמאמר הנ"ל בהערה הקודמת. ח יו"ד סימן רסח.

3 רמב"ן על יבמות מז, ב ד"ה "נתרפא". דעה הא' ברמ"א. י דעת הרא"ה, הובאה בנמוק"י יבמות טז, א (בדפי ה"ף). דעה הב' ברמ"א.

4 יא סק"ב, בשם הלבוש.

5 דם פסח הוא כנגד נביאי הבעל הפוסחים ושופכים את דם עצמם (מלכים א' יח, כ"כח) - וראה בשיעור יו"ט אד"ר הנדפס בגליון זה.

6 יג שמות רבה יז, ג ובכ"מ.

7 יד מכילתא בא פרשה טו (ע"פ הפסוק "וכי יגור אתכם גר" בבמדבר ט, יד).

גר לומדים מהפסוק שלפני מתן תורה - "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים להוי' פרים"⁸. בפסוק כתוב "פרים" - כמו פרים⁹, דם של פורים (בו "רבים מעמי הארץ מתייהדים"¹⁰) - אך חז"ל לומדים¹¹ מהפסוק "וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכם לדלתכם ועשה אשה ריח ניחח להוי'..."¹² שהגר יכול להביא גם שני תורים או שני בני יונה. בכל

אופן, הסימן הוא דם-מים-דם.

פרקליט ודורון

כפי שיעוד נרחיב, היום נוהגות רק מילה וטבילה, ואי אפשר לעשות הרצאת דמים. מה היחס ביניהן? כדי להבין, אפשר להשוות בין גר לבעל-תשובה¹³. בתניא, באגרת התשובה¹⁴, אדמו"ר הזקן מסביר שעיקר התשובה מן התורה הוא עזיבת החטא בלבד, וכל התעניות שכתובות בספרי המוסר והקבלה הן על דרך דורון ששולחים למלך אחרי שריצה פרקליט. המקור שלו הוא בגמרא¹⁵, שמסבירה שחטאת קודמת לעולה כי החטאת היא כפרקליט שמכפר על החטא עצמו והעולה שבאה אחריה היא דורון. כך, מסביר שם אדמו"ר הזקן, עיקר התשובה הוא הפרקליט, וברגע שעשה תשובה "אין מזכירין לו דבר וחצי דבר ביום הדין לענשו על זה ח"ו בעולם הבא ונפטר לגמרי מן הדין בעולם הבא". בכל זאת, הוא עדיין לא מרוצה למלך כמו לפני

טו שמות כד, ה.

טז אסתר ט, לא"ב.

יז ספרא שלח פסקא ב.

יח כריתות ח, ב.

יט במדבר טו, יד.

כ כפי שהרחיב גם בח"ב של השיעור - נדפס בגליון כי תשא.

כא תניא אגה"ת פ"ב.

כב זבחים ז, ב.

שבמקום התענית – היא במקום הדורון, במקום הרצאת דמים.

הכנעה־הבדלה־המתקה

נחזור לשלשת הדברים: המילה היתה לפני שיצאו ממצרים, אבל שני הדברים האחרונים – הטבילה והרצאת דמים – היו יחד, סמוך לפני מתן תורה. מאיפה בכלל יודעים שהיתה טבילה? לומדים שם בגמרא ש"אין הזאה בלא טבילה", ומכיון שמה שזה מדם הזבחים על המזבח עבור העם^{כז} – ודאי היתה טבילה. יש חיבור בין הטבילה והרצאת הדמים (שהיתה בה גם הזאה). אם כן, יש פה איזה סדר של חש"מל-מל (הכנעה־הבדלה־המתקה^{כח}) – קודם מילה (חש) ואחר כך טבילה והזאה (מל"מל). המילה היא "סור מרע"^{כט}, הכנעה ופרישה מהרע ומעבודה זרה (כנ"ל). הטבילה היא עצם ההבדלה – הרגע של קבלת המצוות והמעבר מגוי לישראל. הרצאת הדמים היא המתקה – עוד תוספת ריצוי ופיוס, בזמן שבית המקדש קיים, אחרי הגיור עצמו, כפי שהסברנו.

חשה, מרים ואהרן

נוסיף עוד רמז: כל פעם שכתוב בחז"ל "שלשה דברים", כמו "על שלשה דברים העולם עומד"^ל, אפשר להתבונן ברמז ש"שלשה דברים" שוה שלשת האחים, משה־אהרן־מרים. ברמז הזה קוראים "שלשה דברים" – שלשה מנהיגים, שלשת המנהיגים־הרועים של עם ישראל ביציאת מצרים^{לא}. גם כאן אפשר להתבונן ששלשתם מכוונים כנגד שלשת הדברים בגיור: על משה רבינו כתוב "ותרא אתו כי טוב

החטא, עוד לא עושה לו שלמות של נחת רוח, עדיין לא זוכה לראות את פני המלך, "באור פני מלך חיים"^{לב}. לשם כך, אחרי הפרקליט צריך לשלוח דורון – וכל התעניות הן כמו דורון. התענית היא כמו קרבן, המתענה ממעט־מקריב את החלב והדם שלו, כמו שמעלים חלב ודם על גבי המזבח^{לד}.

אם כן, יש פה מושג מאד חשוב – ההבדל בין הפרקליט והדורון. בשתי המלים האלה שהוא משתמש יש גם רמזים מופלאים. לענינו, יוצאת כאן גם הבנה של שלשת הדברים שמהווים את תהליך הגיור כהלכה – המילה והטבילה הן עיקר הגיור, כמו עיקר התשובה, הפרישה מהגויות והקבלה של היהדות. אחר כך, בשביל להיות רצוי לגמרי צריך גם הרצאת דמים – קרבן. הקרבן של הגר הוא קרבן עולה, "אשה ריח ניחח להוי" (כנ"ל) – כמו הדורון של בעל תשובה.

יש כאן רמז, שלא ראיתי אף אחד שלגר צדק שלא יכול להביא קרבן יש עצה של תענית. אם התענית מחלישה את הגוף, במקום להביא קרבן הוא יכול להרבות בצדקה הזקן מאריך באגרת התשובה^{לז}, אם התענית מחלישה את הגוף מללמוד תורה ולעבוד את ה' במסירות, צריך במקום התענית "יִחַטְּאֶךָּ בְּצִדְקָה פְּרָק"^{לו} – במקום להביא קרבן הוא יכול להרבות בצדקה, כמו שאדמו"ר הזקן כותב שם שבדורות האחרונים מרבים במתן צדקה בלי שום שיעור, למעלה מחומש. הצדקה הזו –

יש כאן רמז, שלא ראיתי אף אחד שלגר צדק שלא יכול להביא קרבן יש עצה של תענית. אם התענית מחלישה את הגוף, במקום להביא קרבן הוא יכול להרבות בצדקה

כז ראה תרגומים ורש"י לשמות כד, ח.

כח כש"ט (קה"ת) אות כח.

כט תהלים לד, טו. ראה שם משמואל יתרו תרע"ז; מצורע תרע"ג.

ל אבות פ"א מי"ז.

לא ראה תענית ט, א (עפ"י זכריה יא, ח).

כג משלי טז, טו.

כד ברכות יז, א.

כה פ"ג.

כו דניאל ד, כד.

המילה היא "סור

מרע", הכנעה
ופרישה מהרע
ומעבודה זרה.
הטבילה היא
עצם ההבדלה -
הרגע של קבלת
המצוות והמעבר
מגוי לישראל.
הרצאת הדמים
היא המתקה

היא כנגד המילה, ומשה רבינו,
שנקרא על שם "כי מן המים
משיתיהו"^{מב} (והוא כאן המים
ש"בין דם לדם"^{מג}, כפי שנאמר על
תורת משה), הוא כנגד **הטבילה**
(אותיות **הביטל**^{מד}, ובטול הוא
מדתו העצמית של משה^{מה})^{מי}.
בכל אופן, הרצאת דמים,
קרבן, שייכת על פי פשט
לאהרן - הכהן הגדול, אבי כל
הכהנים, העובדים בבית המקדש
ומקריבים את הקרבנות.

תורה עבודה וגמ"ח

כמובן, צריך להקביל לעוד שלישיות, כמו
תורה-עבודה-גמ"ח ("על שלשה דברים העולם
עומד"):

מה התורה אצל הגר? קבלת מצוות, שהיא
בזמן הטבילה דווקא (טבילה במים, "אין מים
אלא תורה"^{מז}). **טבילה** אותיות **הביטל**, כנ"ל -
בקבלת המצוות הגר מתבטל לרצון ה'.
המילה היא המצוה המעשית של הגר -
כתוב שכל המצוות נכללות בתוך עמוד גמילות
חסדים. גמילות חסדים היא העמוד של אברהם
אבינו^{מח}, שנצטווה על המילה ב-יג בריתות^{מט}.

מב שמות ב, י.

מג דברים יז, ח.

מד סידור עם דא"ח שער כוונות המקוה בסופו (קנט, ד).

מה ראה **לב לדעת** ריש מאמר "פרק בעבודת ה'" (ושם
ביאורים בג).

מו הקבלה זו של מרים משה: אהרן לחש-מל-מל מתאימה
להקבלתם בספר **הטבע היהודי** מאמר "המודעות
העתידי" (עמ' לדימה).

מז ב"ק יז, א; זהר ח"ב ט, א. ובכ"מ.

מח כמבואר בזהר (ח"א קמו, ב) על דברי המשנה באבות
פ"א מ"ב.

מט נדרים פ"ג מ"א (שלוש עשרה הבריות הן שלש
עשרה הפעמים שהמלה "ברית" מופיעה בבראשית
פ"ז). רומז נפלא: שלשה פסוקים המתארים את היחס
לגר - "כי הוי' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים
האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד.
עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה.
ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים" (דברים י,

הוא^{לב}, "שנולד מהול"^{לג} - הוא
קשור למילה. יש כאן גם נושא
בהלכה, מה הדין אם הגוי שבא
להתגייר מהול? צריך לעשות לו
הטפת דם ברית. יש דעה בטור^{לד}
(בשם הר"ח, ויש אומרים^{לה}
שטעות דפוס וצ"ל ר"ת) שלגוי
שנולד מהול אין תקנה - אפשר
לגייר אותו, אבל הוא לא יכול
לישא ישראלית^{לו}. יש שם גם דעה
שאם הוא נולד מהול יש לו תקנה
(ולעוד דעה שם הוא גם לא זקוק
למשהו חוץ מטבילה), אבל אם

הוא מל שלא לשם גיור אין לו תקנה^{לז}. אנחנו לא
פוסקים כך - יש לו תקנה בכל מקרה, הטפת
דם ברית. כמו שהזכרנו, בכל גיור יש ברכה בפני
עצמה על הטפת דם ברית.

הטבילה במים שייכת לכאורה למרים -
בזכותה זכה עם ישראל ל"באר של מרים",
באר מים חיים^{לח}. מרים היא האשה בין שלשת
הדברים-הרועים. אצל אשה אין מילה, כך שבזמן
הזה היא מתגיירת רק בטבילה. דעת רבי יהושע
בגמרא^{לט} היא שאפשר ללמוד מאשה גם לגבי
גבר, שבדיעבד העיקר הוא הטבילה, כי קבלת
המצוות היא בזמן הטבילה.

אפשר לשאול על ההקבלה האחרונה -
לכאורה קבלת התורה והמצוות מתאימה יותר
למשה, "תורה צוה לנו משה"^מ. לכן אפשר להסביר
שדווקא מרים, האשה ש"כמאן דמהילא דמיא^{מא},

לב שמות ב, ב.

לג ויקרא רבה כ, א. ובכ"מ.

לד ריש סימן רסח.

לה ב"ח שם (אך ראה בהגהות והערות במהדורת שירת
דבורה הערה ט).

לו כך משמעות לשון הטור, וראה גם ב"ח ופרישה שם.

לז ראה באורך בב"ח שם.

לח תענית ט, א.

לט יבמות מו, א.

מ דברים לג, ד.

מא ע"ז כז, א.

הרבה זמן עד שיבנה בית המקדש יכול לבוא לידי תקלה, שישתמש במעות ויחלל את ההקדש. לכן בטלו את התקנה של הפרשת מעות לקרבן. בכל אופן, בלשון חז"ל, היום אנחנו במצב של "אי אפשר" לגבי הבאת קרבן. יש "אפשר" ו"אי אפשר". עוד דוגמה היא מילה בגיור של אשה – אשה לא יכולה למול, אין לה מה למול (ובעצם "כמאן דמהילא דמיא", כנ"ל), אז המצב שלה נקרא "אי אפשר" והגיור שלה הוא רק בטבילה, בזמן הזה, ובזמן הבית היא גם מביאה קרבן.

יש הרבה שיטות מה הסטטוס של גר היום. האם הוא פחות מגר בזמן הבית, שהביא קרבן? לכאורה, בדור שלנו, בזמן הזה, בזמן שאין בית המקדש ואי אפשר להביא קרבן, אין הרצאת דמים – חסר משהו עיקרי. בכל זאת, הגיור הוא שלם לגמרי – זהו הנושא העיקרי שלנו הערב. יש שיחה יפה של הרב³³, שאף על פי שאין את התנאי של שלשת הדברים – לא לחשוב שהגיור של הזמן הזה חסר משהו בעצם. מי שעובר גיור, מילה וטבילה, ולא מביא קרבן כי אי אפשר – הוא מאה אחוז גר, לא תשעים ותשע אחוז גר. הרבי מסיק שהוא כל כך מאה אחוז גר, שלמרות שכאשר יבנה בית המקדש במהרה בימינו הוא יצטרך להביא קרבן – לא חסר לו שום דבר בלי הקרבן הזה, גם לא מה שהקרבן מעכב בזמן הבית. כלומר, אם הוא מתגייר עכשיו, וברגע הבא יבנה בית המקדש – מוטלת עליו מצוה להביא קרבן, אבל זה לא מעכב לשום דבר. יוצא, כמו שעוד נרחיב, שהמושגים זמן הבית וזמן הזה הם לא 'סתם' – יש שינוי מהות, בהלכה ובמציאות כולה, זהו ענין אחר, שבא לידי ביטוי בעיקר בסוד של הגיור.

הרצאת דמים בזמן הבית

לפני שנבין את הדין בזמן הזה, צריך להבין את הדין בזמן שבית המקדש היה קיים, במצב

הקרבן שייך, כמובן, לעמוד העבודה (שבפשט מדבר על עבודת הקרבנות). כתוב ש"כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו"³⁴ – צריך תורה וגמילות חסדים, תורה ומעשה. צריך גם עבודה, אבל פשוט שעבודה היא מה שלא מעכב – הקרבן לא מעכב את הגיור (כדלקמן). ולסיכום:

מילה	הכנעה	משה/מרים	גמ"ח
טבילה	הבדלה	מרים/משה	תורה
קרבן	המתקה	אהרן	עבודה

ב. גיור בזמן הבית ובזמן הזה

גיור בזמן הזה

בזמן הבית, כשאפשר להביא קרבן, הגיור נעשה בשלשת הדברים האלה. מה הדין בזמן הזה, כשאי אפשר להביא קרבן? יש בגמרא הוה-אמינא שאי אפשר להתגייר, כי חסר תנאי הכרחי, אחד משלשת הדברים. אבל להלכה הגמרא לא פוסקת ככה, אלא אומרת שהגר יכול להתגייר במילה וטבילה והקרבן יהיה חובה עליו – כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו הוא יביא את הקרבן.

חז"ל אמרו אחרי חורבן בית שני, שקיוו שיבנה תיכף ומיד שוב, שצריך להפריש מעות. זו דוגמה יפה שחז"ל גזרו גזירה ואחר כך בטלו אותה. למה בטלו את הגזירה שיפריש מעות? כי יכול לבוא לידי תקלה. המעות שהפריש הן הקדש, ואם ח"ו יקח

לא לחשוב

שהגיור של הזמן הזה חסר משהו בעצם. מי שעובר גיור, מילה וטבילה, ולא מביא קרבן כי אי אפשר – הוא מאה אחוז גר, לא תשעים ותשע אחוז גר

י"ט) – עולים בדיוק יג פעמים ברית (7956)!

נ עפ"י יבמות קט, ב.

נא לקו"ש חכ"ו פרשת משפטים ג.

הרבי אומר יותר לקולא, עוד יותר לטובת הגר – בכל הסוגיא הזו השאלה היא כמה אתה מקרב את הגר ומזדהה איתו

– משהו פלאי. לשיטתו בתוך יהודי יש את החלק קדשים' שלו ואת כל השאר.

יש עוד מישהו שאומר קרוב לדוגאטשוב, אבל אחרת – בעל האבני נזר, שאנחנו מציינים שההילולא שלהם באותו יום, בי"א אדר. הוא אומר^א שלדעת

הרמב"ם (וראשונים נוספים) בזמן הבית, כל זמן שהגר לא הביא את הקרבן שלו, הוא גר – אבל הוא אסור לבוא בקהל, הוא לא יכול לשאת בת ישראל. כלומר, לדבריו לנישואין לבת ישראל יש דין של קדשים.

החידוש של הרבי בשיחה שלו הוא שאפשר להסביר את הכל אחרת. לפי כל השיטות שאמרנו עד עכשיו, יש חילוק במהות של הגר – חילוק בגברא. חידוש מופלא שיש בתוך הגברא של הגר את החלק היהודי ויש לו חלק שעדיין לא יהודי עד שיביא קרבן (שוב, הכל בזמן הבית, בזמן של "אפשר"). אבל הרבי אומר יותר לקולא, עוד יותר לטובת הגר – בכל הסוגיא הזו השאלה היא כמה אתה מקרב את הגר ומזדהה אתו. הרבי אומר שאפשר להסביר שהגר שעוד לא הביא קרבן, גם בזמן הבית, הוא מאה אחוז יהודי. העובדה שלא הביא את הקרבן רק מעכבת אותו מלאכול קדשים, כמו שמילת בניו ועבדיו של אדם מעכבת אותו משחיטת הפסח^ב ואכילת הפסח^ג. זהו דימוי מצוין – אם בניו של האדם לא מולים זהו לא חסרון בגברא שלו, אלא משהו צדדי שמעכב אותו מלהקריב קרבן פסח. כך, אומר הרבי, העיכוב של הגר מלאכול בקדשים לפני שהקריב לא אומר שבתוך הגברא שלו יש חלק שלא מגויה. איך אומרים זאת בלשון חז"ל? "אריא הוא דרביע עליה"^ד – יש אריה שרובץ עליו,

של "אפשר". מה הדין אם מישהו מל וטבל אבל לא הביא קרבן? לפי רוב הראשונים, כמו הריטב"א^ה, הנמוקי' יוסף^ו ועוד^ז, בזמן הבית מי שלא קיים את כל שלשת הדברים הוא לא גר כלל וכלל – הוא עדיין גוי גמור, הגיור לא תופס.

הרמב"ם^ח חולק על רוב הראשונים ואומר שהקרבן לא מעכב את הגיור. האסמכתא שלו היא במסכת הקטנה שנקראת מסכת גרים, שם כתבו^ט שיש שלשה דברים בשביל להיות גר, אבל שנים מעכבים ואחד אינו מעכב. משמע בפשטות שמדובר בזמן הבית, בדין מדאורייתא, והדבר שלא מעכב הוא הקרבן. בפירוש המשניות לרמב"ם^י משמע שהקרבן לא מעכב שום דבר, גם בזמן הבית, אבל ביד החזקה הוא פוסק להלכה שגר שלא הביא קרבן אסור לאכול קדשים עד שיביא קרבן. כלומר, למרות שהגיור תופס – יש איזה חסרון במשהו בגיור, נראה שחסר משהו ב'גברא'.

כשהרוגאטשובר מסביר^{יא} את דעת הרמב"ם הוא מסביר שגר שלא הביא קרבן, בזמן הבית, הוא גר לגבי כל דבר – חוץ מקדשים. כלומר, לגבי קדשים הוא לא נקרא עדיין ישראל גמור. במקומות אחרים^{יב} הוא כותב שלגבי קדשים הוא עדיין בן נח ובמקום אחד^{יג} הוא כותב עוד יותר גרוע, שלגבי קדשים הוא עדיין עכו"ם! כלומר, יש פה בן אדם שהוא חצי יהודי גמור וחצי גוי גמור

נב ריטב"א ליבמות מו, ב.

נג נמוק"י ליבמות מז, א ד"ה ת"ר מכאן.

נד ראה שיטה מקובצת לכריתות ח, ב בחידושים שבסוף המסכת ד"ה גר.

נה הלכות מחוסרי כפרה פ"א ה"ב.

נו מסכת גרים פ"ב ה"ה.

נד פיה"מ לרמב"ם כריתות ריש פ"ב.

נח צפע"נ להלכות איסורי ביאה פי"ג ה"ד (ועד"ז בצפע"נ מהד"ת עא, א).

נט צפע"נ מהד"ת יט, ב. שו"ת צפע"נ ווארשא סימן רי (ושם סקל"ח סק"ד כותב "אינם כישראל").

ס שו"ת צפע"נ דווינסק ח"ב סימן ט.

סא יו"ד ח"ב סימן שדמ.

סב יבמות עא, א.

סג פסחים צו, א. יבמות ע, ב.

סד עירובין עח, ב. שבועות כב, ב. ראה אנציקלופדיה

תלמודית בערכו ושי"נ.

גיור בזמן הבית ובזמן הזה – שכל ומסירות נפש

שוב, כל מה שהארכנו כעת הוא בזמן הבית, אבל מה הדין של גר בזמן הזה שהתגייר בלי להביא קרבן? הרבי מחדש – ואומר^ט שגם האבני נזר כותב זאת (אבל מטעם אחר) – שגר שמתגייר היום, אם ברגע הזה נבנה בית המקדש, הוא מיד יכול לאכול בקדשים, גם בלי להביא את הקרבן. עדיין יש לו מצוה צדדית להביא קרבן, חובה עליו, אבל יוצא שהקרבן הוא משהו צדדי – הוא יהודי גמור, לכל הענינים, כולל מה שהיה חסר בזמן הבית.

הרבי מסביר בפנימיות הענין שעצם מושג הגיור שונה בזמן הבית ובזמן הזה, כשאין בית מקדש. הזמן משנה את כל מהות העולמות וגם את ההלכה – לא רק שאי אפשר להביא קרבן בזמן הזה, אלא שיש שינוי מהותי. מה השינוי המהותי?

הוא אומר שזמן הבית היה זמן של גילוי אלקות, ולכן גם הגיור בזמן הבית פעל על החלק הגלוי שבנפש. גם בזמן הבית יש את מקיפי הנפש, חיה-יחידה, אבל עיקר ההתגלות של האור הוא בנפש-רוח-נשמה, הכוחות הפנימיים של הנפש, 'פנימיות'. אבל בזמן הגלות "אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה"^ט, אין גילוי אלקות, ועיקר העבודה הוא בכוחות המקיפים של הנפש לכן כעת כאשר גר מתגייר – זהו גיור אחר לגמרי. הוא לא יכול להתגייר לפנימיות, כי הפנימיות לא גלויה (גם ליהודים), אז למה הוא מתגייר בכלל עכשיו? רק לכוחות המקיפים, חיה-יחידה, מסירות נפש וקבלת עול. לא לשכל. הרבי אומר בפירוש שגר היום לא מתגייר בגלל השכל.

כעת מדברים על מהפכה רביעית^ט תכל"ס. מצד אחד, אנחנו מדברים על ללמד גוי תורה,

איזה כח חיצוני שמונע ממנו משהו. לא שהוא לא שייך לענין, הוא מאה אחוז יהודי, רק שיש משהו שמעכב אותו. זו לומדות, אבל לומדות מאד חשובה וטובה.

אם רוצים להקביל את ארבע השיטות לאותיות שם הוי' ב"ה, לפי דרכנו, נאמר שככל שהשיטה היא יותר לקולא, יותר כחא דהיתרא, היא גבוהה יותר: השיטה של הרבי, שהוא גר מאה אחוז ורק "אריא הוא דרביע עליה", תהיה ב"י. השיטה של הרוגאטשוב, שהוא גר לכל דבר

חוץ מקדשים (וזהו חילוק

במהות), תהיה בבינה –

הכי טוב כאן בהקבלה, כי

קדשים שייכים לחכמה

בפירוש^ה. שיטת האבני

נזר, שהוא לא גר גם

לענין ביאה בקהל שייכת

ל"ז שבשם, אליה שייכת

הביאה בקהל ("קהל

ישראל" שייך לעיקרי

המדות, כהן-לוי-ישראל

כנגד חג"ת, לעומת "קהל

גרים" שבמלכות^ט, וכן

הביאה-היחוד שייכת

לז"א). דעת הראשונים

שהבאת הקרבן היא

תנאי לעצם הגיור, הכניסה תחת כנפי השכינה

(המלכות), שייכת ל"ה תתאה. ולסיכום:

י גר גמור אלא שלקדשים אריא הוא דרביע עליה

ה גר גמור חוץ מלענין קדשים

ו גר גמור חוץ מלקדשים ולביאה בקהל

ה נכרי

זו דרך יפה לעשות כאן את ההקבלה. בכל

המושג "אריא הוא דרביע עליה" – עיקר

הווארט של הרבי – צריך להאריך, ואין כאן

המקום.

כעת כאשר גר

מתגייר – זהו גיור

אחר לגמרי. הוא

לא יכול להתגייר

לפנימיות,

כי הפנימיות

לא גלויה (גם

ליהודים), אז

למה הוא מתגייר

בכלל עכשיו? רק

לכוחות המקיפים

טז הערה 28 בשיחה – עיי"ש.

סח תהלים עד, יט.

סט מהפכת לימוד התורה לגוים, כמדובר באריכות מהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה (וכמה פעמים לאחרונה).

סה שבת לא, א: "חכמת' זה סדר קדשים".

סו ראה קהלת יעקב ערך 'גרים'.

יחוד פנימי עם התורה ה"מאורסה" לישראל, שהגוי חייב עליו מיתה^א).

שוב, בזמן הזה כל המהות של הגיור היא משהו אחר. המשמעות היא שלגבי המקיפים הוא מאה אחוז גר, אפילו יותר גר מאשר בזמן הבית. כמו שכתוב^ב שכאשר יבוא משיח נתגעגע לימי הגלות, כי ימי הגלות הם ימים של גילוי המקיפים, של מסירות הנפש בפועל שאין בזמן שטוב לנו (בגשמיות). צריך לנצל את הרגעים האחרונים לפני ביאת המשיח לגיור – הגיור עם העצמה של הזמן הזה דווקא.

א עא סנהדרין נט, א.

ב עב ראה שבת קנא, ב; הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישיית) אות סד וש"נ.

ואם הוא ימשך הוא יתגייר. אבל מה תכל'ס גילוי האלקות אצלו? למה הוא מתגייר? כי הוא מצא את ה', גילה את בורא עולם. כמו שכתוב בהרבה מקומות בחסידות^ג, השכל הוא קטליזטור, זרז, הוא נועד היום להקיפין את הגר לתחושה וחוויה של אלקות שלמעלה מהשכל לגמרי, כי האור האמיתי של השכל לא מאיר. השכל, לימוד התורה שאני מלמד אותו, יכול רק לעורר אצלו מקיפים. העובדה שאי אפשר להגיע היום לפנימיות השכל גם גורמת לקולא באיסור ללמד גוים תורה, כי הלימוד הוא לא כמו בזמן שהאירו המוחין בפנימיות (בו היה בלימוד

ג ע ראה לדוגמה קונטרס העבודה פ"ה (ונתבאר בשיעור ב' ניסן ס"ט).

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ מילה־טבילה־הרצאת דמים הן דם־מים־דם.
- ◆ העיקר במילת גר הוא הטפת דם – הוצאת כח המדמה הרע.
- ◆ המילה והטבילה הן כמו עצם התשובה (פרקליט) והרצאת דמים היא ריצוי לה' (דורון).
- ◆ בזמן הזה, כשאין קרבן של גר, אפשר להתענות או להרבות בצדקה.
- ◆ מילה־טבילה־הרצאת דמים הן הכנעה־הבדלה־המתקה.
- ◆ ה"שלושה דברים" בגיור מקבילים ל"שלושה דברים" – מרים, משה ואהרן.
- ◆ מילה־טבילה־הרצאת דמים הן כנגד גמ"ח־תורה־עבודה.
- ◆ הגיור בזמן הזה שלם במאה אחוז – למרות שאי אפשר להביא קרבן.
- ◆ הקולא בהלכה ביחס לגר תלויה בקירוב שלו ובהזדהות עמו.
- ◆ בין הגיור בזמן הבית לגיור בזמן הזה יש הבדל מהותי.
- ◆ בזמן הבית יש גילוי אלקות והגיור פועל בעיקר בכוחות הגלויים של הנשמה.
- ◆ בזמן הגלות אין גילוי אלקות – והגיור פועל על מקיפי הנשמה.
- ◆ בזמן הגלות זוכים לגילוי מקיפי הנשמה שאין בזמן הבית – ולכן בגאולה נתגעגע למעלת הגלות.
- ◆ בגיור בזמן הגלות יש עצמה שאין בגיור בזמן הבית.

קדושת לוי

פרשת ויקהל

התכללות הדיבור והמעשה

עליהם נאמר "על אלה אני בוכיה [שעולה עמלק]"¹. ורומז גם ל"אלה אלהיך ישראל" של חטא העגל (הנתקן במעשה המשכן), אלה לשון אל-אליל (וכן אלה היינו הנקבה של אל, כמו פולחן האשרה והעשתרת). בששת ימי המעשה מתקנים מבררים אותם על ידי מלאכה אך בשבת בורר אסור ולכן אין עושים מלאכה. הכל מתחיל מ"ויקהל משה"². והנה ויקהל משה = מלכות = אברהם אברהם (שנאמר בעקדה). וכן ויקהל משה במילוי (וו יוד קוף הא למד מם שין הא) = ג פעמים אברהם (שעולה "בצלמנו כדמותנו") כלומר רק חלק המילוי עולה אברהם. מקור הכח וההשראה של משה להקהיל את כל ישראל הוא מאברהם אבינו דוקא, "אב המון גוים". הגוים הם סוד "אלה", גם קליפה (כמו הערב רב שאמרו "אלה אלהיך ישראל", גרים הקשים כספחת), וגם קדושה על ידי גיור כהלכה, כאשר אברהם עצמו הוא הגר הראשון – "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" כולל קהל גרים. ויקהל = שם קנא (אהיה במילוי ההי"ן, אלף הה יוד הה) שיחד עם שם בן עולים גר (בן הוא הוי' במילוי ההי"ן, יוד הה וו הה. שרש הוי' ואהיה הוא בחכמה ובינה, ומילוי ההי"ן היינו

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהים אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לך קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת"³.

כתב הקדושת לוי: אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה כו'. ודרשו חכמינו ז"ל אלה הדברים על ל"ט מלאכות, כלומר אלה שהוא מרומז על החיצונים כמו שכתב האר"י ז"ל על פסוק על אלה אני בוכיה כו', אנחנו צריכין לתקן אותם על ידי מלאכה וזהו לעשות לשון תקון וזהו בחול אבל בשבת אין מבררין החיצונים ולכן אסור בעשית המלאכה.

אלה הדברים

מ"אלה הדברים" דרשו לט מלאכות שבת, "דברים, הדברים, אלה הדברים, אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסניני"³, ופירש רש"י "דברים משמע תרי. ה' לרבות חד הרי שלשה. אלה בגימטריא שלשים ושש, הרי שלשים ותשע" (ורמז לאדר: אלה הדברים ועוד 39 מלאכות = פורים)⁴. "אלה" היינו החיצונים,

מרשימת הרב י' אדר א' תשפ"ב. נערך ע"י יוסף פלאי.

א שמות לה, א"ב.

ב שבת ע, א.

ג נמצא 39 מתחלק ל: 1 2 36. כסדרה חשבנית, בסיס הסדרה הוא 33, שהוא הערך הממוצע של 9 אותיות אלה הדברים! המספרים הבאים בסדרה יהיו: 103, 203 (גר) יחוד בן קנא, כדלקמן בפנים), 336 = פורים, 502 = אורז המן

= ברוך מרדכי (שכינה ביניהם, אמונה פשוטה). 7 המספרים הראשונים בסדרה = 1183 = 7 (ממוצע) פעמים 169, 13 ברבוע!

ד איכה א, טז.

ה ויקהל משה בחשבון אתב"ש = פורים כנ"ל!

אלא שבמעשה המשכן תקנו ישראל את "עולם הדיבור" ובשבת תקנו את עולם המעשה. נמצא שהדיבור הוא מעשה, והמעשה הינו דיבור.

וההסבר: על הדיבור נאמר "עקימת שפתינו הוי מעשה"^ח, ומבואר בתניא^ט שלכן גם המצוות בדיבור (כמו תורה ותפלה) הן מצוות מעשיות, וכן הדיבור בשבת הוא מעשה. ובנוגע למעשה, מצוות מעשיות כמלאכת המשכן, הנה מצוה לשון צווחא וחיבור של נשמות ישראל לקב"ה (לא רק עושה המצוה, אלא כל ישראל, שהרי כל מצוה היא "בשם כל ישראל"), ומבואר שכשם שישנן "אותיות הדיבור" המחברות ויוצרות תקשורת בין איש לרעהו כך ישנן "אותיות המעשה" שעל ידן יש קשר ותקשורת בינינו לה' יתברך, ולכן "המעשה [דווקא] הוא העיקר" שבו נוצר הקשר, בחינת דיבור.

והנה 'עולם הדיבור' הוא עולם היצירה, ו בשם הוי', ועולם המעשה הוא עולם העשיה, ה אחרונה בשם הוי'. ונמצא שהיצירה והעשיה מתכללים, דיבור ומעשה^י. זה הפירוש הפנימי ב"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"^{יא} — "יצרתיו אף עשיתיו" בא לרבות ("אף") גם ב"עשיתיו" את "יצרתיו", והוא יחוד אותיות ויה בשם הוי' ("והנגלת לנו ולבנינו"^{יב}).

ח סנהדרין סה, א.

ט פל"ז, ועוד.

י לוח "היום יום" ח' חשון, ובכ"מ.

יא וראה בסוף ספר התניא על "זכור ושמור" בפנימיות ובחיצוניות.

יב ישעיה מג, ז.

יג דברים כט, כח.

המלכות של שני השמות, בה נאחזים הגרים). "אלה הדברים" לשון רבים כמו "זה הדבר" בלשון יחיד (שנאמר מיד בהמשך על נדת המשכן), נבואת משה רבינו. ורמזים: **אלה = ג פעמים זה**, הערך הממוצע של כל אות. **זה אלה** ברבוע פרטי (כל אות ברבוע) = 1000, אלף אורות שנתנו למשה רבינו במתן תורה. סוד "אלה" רומז לתחלת הפרשה הבאה, "אלה פקודי" (כאשר ברוב השנים שתי הפרשיות מחוברות!).

דיבור ומעשה

המשך הקדושת לוי: ומה שנאמר גבי שבת צוה ה' לעשות, וגבי משכן כתוב אשר צוה ה' לאמר. וכן הקשה בעל הטורים. נראה, כי אף על פי שבמשכן שהיו עוסקים במצוות מעשיות, דהיינו במלאכת המשכן, אף על פי כן תקנו עולם הדיבור וזהו אשר צוה ה' לאמר. ובשבת שאין עושין מלאכה רק מצוות בדיבור כגון תורה ותפילה, כי עיקר תורה ותפלה בשבת אף על פי כן מתקנין עולם המעשה. וזהו אשר צוה ה' לעשות, כלומר תיקון עולם העשיה...

במלאכת המשכן כתוב "לאמר" ובשבת כתוב "לעשות", ולכאורה צריך להיות הפוך: במשכן הציווי לעשות, ובשבת שובתים מעשיה ועוסקים בדבור, תורה ותפלה (וקידוש, "זכרהו על היין"^{יג}).

י אלה פקודי המשכן משכן העדת ועוד ויקהל משה את כל עדת בני ישראל = 3564 = זה פעמים אלה הדברים. כאשר ב"אלה פקודי המשכן משכן העדת" ה תבות, וב"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" ז תבות, זה תבות וממוצע כל תבה הוא **אלה הדברים!**

יז פסחים קו, א.

מייצגים את המורשת והערכים הלאומיים (כמו "באלקים אנו בוטחים" על דולר ארה"ב), ועל הנהגת המדינה היהודית לקבוע מערכת מטבעות ושטרות המסמלת את ערכי הנצח של עם ישראל.

קרבנות הציבור: בזמן המקדש "מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה"^ג. כספי השקלים של כל ישראל מגיעים ל"תרומת הלשכה", הקופה הציבורית ממנה נקנים קרבנות הציבור. הציבור הוא כל בני ישראל, שקרבנות הציבור שייכים להם ומכפרים עליהם. חובת מחצית השקל היא על גברים גדולים, ואילו נשים וקטנים אינם חייבים לתת אך יכולים להתנדב ולתת, אבל נכרי שהביא מחצית השקל אין מקבלים ממנו (שהרי הוא איננו חלק מהציבור היהודי)^ד.

אחריות ציבורית: מצות מחצית השקל מלמדת על האחריות הציבורית, חובת השתתפות של כל אחד בצרכי הציבור כולו, כל אחד נותן את המחצית שלו ומצטרף לחברו – "כל ישראל ערבים זה בזה". "כל העֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִבְּנֵי עֵשְׂרִים שָׁנָה וְמֵעַלָּה יִתֵּן תְּרוּמַת ה'" – מגיל שלש עשרה יש לאדם אחריות אישית, אך מגיל עשרים הוא כבר "יוצא צבא בישראל", מוטלת עליו אחריות ציבורית-כללית ועליו לתת מחצית השקל^ה. אך לדעת הרמב"ם, כבר מגיל שלש-עשרה, בהיות האדם אחראי למעשיו הוא, עליו להשתתף גם בנתינת מחצית השקל לצרכי הציבור.

'פרשת שקלים', אותה קוראים השבת, היא הכנה לענייני הציבור ומלכות ישראל.

מפקד אוכלוסין: "כִּי תֵשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַפְּקֻדֵיהֶם וַיִּנְתְּנוּ אִישׁ פְּכָר נֶפְשׁוֹ לַה' בְּפָקֶד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפָקֶד אֹתָם". בני ישראל מבורכים ממקור הברכה, אך "אין הברכה שורה בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין" כיון שכל מניין הוא צמצום והגבלה. על כן במפקד אוכלוסין יש סכנה ובעיה הלכתית^א, כמו בימי דוד המלך שמנה את ישראל ובאה עליהם מגיפה. אולם המניין הרצוי הוא לצורך המקדש ועבודתו, כאשר כל אחד נותן "כופר נפש" להשראת השכינה בישראל, ואז הברכה שורה גם בתוך המניין, "ברכה עד בלי די".

רשות המטבע: "זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִחֻצֵי הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ". חוקיות כל שלטון מותנית בכך ש"מטבעו יוצא"^ב, האזרחים משתמשים בכסף שהוא טובע, "עובר לסוחר" (הילך חוקי בשימוש). כך משה רבינו, מלך ישראל הראשון, קובע את שקל הקודש – המטבע היסודי בישראל, כסף טהור, שקול ללא סיגים, המשמש לכל משקלי הקודש בתורה. המטבעות והשטרות בכל מלכות-מדינה

ג רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"א.

ד הלכות שקלים פ"א ה"ז.

ה לדעת החינוך מצוה קה. רע"ב שקלים פ"א מ"ג. ועוד ראשונים.

ו הלכות שקלים פ"א ה"ז. וראה במפרשים שם.

לפי שיעור ח"י אדר תשע"ג, נערך ע"י יוסף פלאי.

א ראה יומא כב. ב. אנצ"ת ערך ישראל פ"ד.

ב רמב"ם הלכות גזילה פ"ה ה"ח.

דבר השמיטה

טעמי מצוות שמיטה

פירות שביעית לחו"ל

לאכילה דווקא בדרך זו כשהם בארץ! וכמו שאסור להפסידם, "לאכלה ולא להפסד", ואסור להאכילם לגוים (כמו שהתבאר בפעם הקודמת), כן אסור להוציאם לחו"ל, כדי שיזכו בהם יושבי הארץ, או "משום קדושת הפירות שיאכלם דוקא בארץ ישראל"¹, או שזה מדיני הביעור שיהיה בארץ (ראה לקמן).

אך הראב"ד בפירושו לתו"כ כתב "ונראה לי הטעם כדי שלא יתחלפו בפירות חוצה לארץ ונמצאו פירות שביעית יוצאין לחו"ל" – משמע שזה איסור דרבנן, שגזרו שלא להוציאם לחו"ל כדי שלא יבואו לנהוג בהם כפירות רגילים (והלימוד הוא אסמכתא).

שיטת הר"ש וסיעתו

הר"ש פירש שאיסור הוצאת פירות שביעית הוא כיון ש"פירות שביעית בעינן ביעור בארץ". אפשר להבין שמדאורייתא הביעור צריך להיות בארץ, ובאו חכמים וגזרו שלא להוציא את הפירות גם לפני הביעור שמא לא יחזירם, ואפשר להבין שכל הדין הוא מעלה דרבנן, שהצריכו לבער בארץ, בדומה לשמן שריפה שאסור לשרפו בחו"ל שדומה לקדשים². ולשיטת הר"ש דנו הפוסקים להקל בכמה מקרים שאין בהם חשש מצד ביעור, כגון להוציא

נאמר במשנה שביעית "אין מוציאין שמן שרפה ופירות שביעית מהארץ לחוץ לארץ"³. וכתב הרמב"ם "פירות שביעית אין מוציאין אותן מהארץ לחוצה לארץ"⁴. בהלכה זו דנו הפוסקים רבות למעשה, ונביא מעט מהדברים.

מקור האיסור

על הפסוק "ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל"⁵ דרשו בתורת כהנים "אשר בארצך, מה שבארצך אוכלים לא מה שהוציא עקילס לעבדיו לפונטוס [מקום בחוץ לארץ]". יש מפרשים שאסור לאכול פירות שביעית שיצאו לחו"ל (כל עוד לא חזרו לארץ)⁶, אלא שממילא מובן שגם אסור להוציאם לחו"ל. ויש מפרשים שכוונת התו"כ לעצם איסור ההוצאה בלבד⁷. ואפשר גם לפרש שהכוונה לדין ביעור, הנלמד מפסוקים אלו⁸, שצריך להיות בארץ (כדלקמן בשיטת הר"ש).

ולפי כל הפירושים, נראה לכאורה שזהו דין דאורייתא. דהיינו שפירות שביעית ניתנו

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימות הרב. מהדורה קצרה.
א שביעית פ"ו מ"ה. לכל הנשוא ראה שו"ת משנת יוסף ח"ב סי' כד ואילך.

ב הלכות שמיטה ויובל פ"ה הי"ג.

ג ויקרא כה, ז.

ד ראב"ד. גר"א. ועוד.

ה ראה פירושי רבינו הלל, קרבן אהרן וחפץ חיים.

ו "כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית", פסחים נב, ב.

ז ציץ הקדש ח"א סי' טז.

ח פירוש דרך הקדש לתו"כ "שמעלה עשו בפירות שביעית שיתבערו בא"י".

שריפה, מפני קדושת הפירות של "שבת הארץ" צריך שיאכלו בארץ.

פירות שיצאו לחו"ל

נאמר בגמרא^{יב} "פירות שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום שהן. רבי שמעון בן אלעזר אומר, יחזרו למקומן ויתבערו משום שנאמר 'בארצך'".^{יג} ופירשו הראשונים שלכולי עלמא אין מוציאים פירות שביעית לכתחילה (כמפורש במשנה), והמחלוקת היא מה הדין אם יצאו בדיעבד, האם צריך להחזירם לארץ כדי לבערם (וגם אם נאמר שאיסור ההוצאה לחו"ל הוא דאורייתא, עדיין יתכן שהדין דאורייתא הוא רק לכתחילה ובדיעבד אין צריך להחזירם, כמו בעניני קדשים שנצרך "שנה עליו הכתוב לעכב").^{יד}

והרמב"ם כתב "ופירות הארץ שיצאו לחוצה לארץ מתבערים במקומן ולא יעבירם ממקום למקום".^{טו} כלומר, אמנם לכתחילה אסור להוציאם אך אם יצאו אין צריך להחזירם כדי לבערם בארץ (ומשמע שמותר גם לאכלם בחו"ל קודם זמן הביעור, לא כדעה שאסור לאכלם בחו"ל).^{טז} ומה שכתב "ולא יעבירם ממקום למקום" מקורו בירושלמי^{טז}, ובפשטות זהו דין בביעור (כפי שנראה מקישור דברי הרמב"ם), שבזמן הביעור הצריכו חכמים להשאיר את הפירות במקומם הנוכחי בחו"ל, אבל קודם זמן הביעור מותר להעביר ממקום למקום.^{טז}

פנימיות ההלכה

ארץ ישראל היא בחינת המלכות של עולם האצילות. המלכות עומדת בתחתית-סוף האצילות, על הספר, ויורדת משם לעולמות בי"ע. אך פירות השביעית צריכים להשאר

פירות שכבר הגיעו לזמן הביעור והפקירם וחזרו וזכה בהם.

אפשר להבין בשיטת הר"ש שהבעיה היא רק מצד הביעור, אך אכילת הפירות יכולה להיות בחו"ל. אבל כמה אחרונים ביארו בשיטתו שגם האכילה צריכה להיות בארץ, שהרי הכל נלמד מהפסוקים העוסקים באכילה (אלא שיש בהם גם דין ביעור). וכן כתב הרש"ס "בפירות שביעית בעו ביעור בארץ שיאכלם שם בביעור דהיתרא ובביעור דאיסורא שישרפם בארץ לכתחילה",^{יז} דהיינו האכילה עצמה היא ביעור (כמבואר בענין "הנאתו וביעורו שוה")^{יח} שההנאה המותרת היא שהפירות מתבערים (בה) ועוד מבארים: הביעור צריך להיות בארץ מפני שפירות השביעית מיועדים ליושבי הארץ שיאכלום, ובשעת הביעור כולם יכולים לזכות ולאכול, וכמו שביארו הראשונים בטעם הדעה שפירות שיצאו צריכים להחזיר לארץ ולבערם "שכיון שהביעור אינו אלא הפקר, רצתה תורה שיזכו באותן פירות בני העיר".^{יט}

האיסור לשיטת הרמב"ם

בדברי הרמב"ם לא מבואר אם איסור ההוצאה הוא דאורייתא או דרבנן. אך נראה מדבריו שהאיסור לא קשור לדיני ביעור, שהרי הלכה זו כתב הרמב"ם בפרק ה' ודיני ביעור להלן בפרק ז'. אלא זו הלכה שפירות שביעית ניתנו לאכילה רק בדרך זו, שיאכלו בארץ, וכמו המשך אותה ההלכה ברמב"ם "ואין מאכילין אותם לגוי",^כ כנ"ל שהתורה רוצה שהפירות יאכלו לישראל בארץ ישראל.

בסגנון אחר, זהו דין בקדושת הפירות שנקראו קדש^{כא}, וכמו שאין מוציאים קדשים מחוץ למחיצתם כך אין מוציאים פירות שביעית חוץ לארץ, וכמו שנראה מהסמיכות לדין שמן

יב פסחים נב, ב.

יג זבחים כג, ב.

יד הלכות שמיטה פ"ז הי"ב.

טו שביעית פ"ו ה"ד.

טז לפי מהר"ל דיסקין ועוד אחרונים שהובאו במשנת יוסף.

ט סוכה מ, א.

י יחידושי הר"ן פסחים נב, ב. וכיו"ב בחידושי רבינו דוד שם.
יא ראה רש"ס "נראה הטעם [לפני כן כתב שאסורים באכילה בחו"ל] משום דאקרו קדש".

פירות שיצאו לחו"ל פטורים מתרומות ומעשרות^ט. אמנם בכל השנים אין איסור להוציא פירות לחו"ל, אך בפירות שביעית הקדושה גלויה, שהרי נקראו "קדש", ובאכילתם כאילו 'אוכלים את קדושת הארץ', "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה". לכן כשם שאסור להפסידם כך אין להוציאם לחו"ל, ששם קדושתם לא ניכרת. לראב"ד אסור להוציא מחשש שיתחלפו בפירות חו"ל ולא ישמרו בהם קדושת שביעית. זאת מפני שהרגשת קדושת השביעית היא דווקא בארץ. זו תכונה עצמית של "ושבתה הארץ", שבת הארץ מורגשת בארץ ואילו בהיות האדם בחו"ל אינו חש את הקדושה וממילא עלול לזלזל בפירות הקדושים. וכן מצד הפירות, בפירות השביעית הנמצאים בארץ מורגשת הקדושה, אך כשהפירות יצאו לחו"ל הם ירדו מקדושתם ואפשר לטעות ולהחליפם בפירות חו"ל.

ויש לומר עוד: טעם חשוב לכל דין השביעית הוא לקנות בנפש 'חוש' בקדושת הגשם (גשמיות), והוא עיקר הגדר של ארץ הקדש, כמו קדושת הגוף היהודי (שדווקא בו בחר ה') הניזון מארץ הקדש. חוש זה לא שייך בחו"ל, "אדמה טמאה"^י, ולכן אין לאכול שם את פירות השביעית, וכן לפי הראב"ד יש לחשוש שיהגו בהם מנהג חולין מפני שאין הרגשה פנימית בקדושתם.

יש קשר מובהק בין **קדש** ל-**חדש** – כל קדש הוא 'חידוש בעצם' וחידוש זה הוא סגולת ארץ ישראל, "אשר עיני ה' אלהיך בה מרשית שנה ועד אחרית שנה"^{יא}, בברכה המתחדשת בכל עת מן הקדש, וכן השביעית מורה על חידוש הבריאה (כטעם השבת "זכר למעשה בראשית", שבה מתקיים "ויברך ויקדש"). אולם ההתחדשות המורגשת בחו"ל היא רק בבחינת 'חידוש הישנות' ('אין כל חדש תחת השמש'). ולכן אין מרגישים את קדושת הפירות שיצאו לחו"ל. ולשיטת הר"ש, שאיסור ההוצאה קשור לדין

בתוך תחום האצילות, המלכות דקדושה, ולא לצאת החוצה (החל מעולם הבריאה, לשון בר-חוק). ועוד, "בשמיטה הוא 'עליית המלכות' ולכן אסור להוציא פירות שביעית מא"י לחו"ל, כי זה היפך העליה, וכידוע דארץ ישראל היא בחינת מלכות"^{יב}.

בהשגחה פרטית, עיקר הדיון למעשה התעורר בנוגע לאתרוג והנה בארבעת המינים האתרוג מכוון כנגד המלכות. ויש לומר שכשם שהאתרוג סופג את כל האווירים ועונות השנה ("דר באילנו משנה לשנה") כך הוא נוטה 'לספוג' את כל המקומות בעולם (ולהיות 'היהודי הנווד').

התנועה של עליית העולמות בשמיטה היא 'היפוך הכיוון' של יציאה מהארץ. מכאן שאין להוריד את פירות השביעית לחו"ל אלא להעלות את ישראל מחו"ל לארץ, וכך יוכלו לאכול מפירות השביעית הקדושים. זהו טעם פשוט לאיסור ההוצאה, כדי שישאל יעלו לארץ! והנה היובל נוהג רק כאשר "כל יושביה עליה"^{יג}, ולכן שביעית בזמן הזה דרבנן – אך האיסור להוציא פירות שביעית לחו"ל 'מושך' את ישראל לארץ ומביא לחידוש היובל שאז גם השביעית תחזור להיות מן התורה!

מציאות ישראל בגלות בחו"ל היא כדי לברר בירורים, להעלות את ניצוצות הקדושה הפזורים בארבע כנפות הארץ. אך השביעית היא שבת הארץ, בשבת בורר אסור, אין בירורים (אלא יחודים), ולכן אין להוציא את קדושת השביעית מן הארץ. וכן בכללות, כאשר "הסתיימה עבודת הבירורים" (כמו שהכריז הרבי) מגיע הזמן שבני ישראל יעלו במהרה לארץ, "קהל גדול ישובו הנה" ויאכלו מפירות השביעית בארצנו הקדושה.

לחוש את שבת הארץ בארץ

בכל פירות הארץ יש מעלה, וכשהפירות יוצאים לחו"ל הם מאבדים משהו מקדושתם,

המשך בעמ' 35 <<

ט הלכות תרומות פ"א הכ"ב.

כ עמוס ז, יז.

כא כמבואר בתניא אגה"ק יד.

יז רשימות. נדפס בשערי שמיטה סי' יד.

יח ערכין לב, ב. רמב"ם הלכות שמיטה פ"ה ה"ח.

הסיפור החסידי

רבי גרשון מקיטוב | והריחו ביראת ה'

רבי אברהם גרשון מקיטוב נולד כנראה בעיירה קיטוב או ברודי, לרבי אפרים מברודי. היה רב ומקובל בברודי שבגליציה, וגיסו של מורנו הבעל שם טוב. תחילה התנגד רבי גרשון לבעש"ט ולדרכו, ואף לנישואיו עם אחותו חנה, אולם לאחר התגלות הבעש"ט כצדיק, הפך לתלמידו המובהק ולידידו הקרוב. בשלב מסוים אף עבר למזיבוז' כדי לשמש מלמד לבנו של הבעש"ט, רבי צבי. עליית רבי גרשון ומשפחתו לארץ ישראל היא הראשונה לעליית החסידים, ושימשה גשר ראשון בין תנועת החסידות במזרח אירופה ובין ארץ ישראל. בדרכו לארץ ישראל שהה רבי גרשון תקופה מסוימת בעיר קושטא, ולמדנותו וצדקתו חיבבו אותו על חכמיה. עם חלקם הפליג מאוחר יותר בספינה לארץ ישראל, ועם אחרים המשיך לשמור על קשר מכתבים. בבואו לארץ הגיע תחילה לעכו, ולאחר מכן השתקע בחברון למספר שנים. בכ"ט באלול תק"ט נסע לבקר בירושלים ושהה שם כשבועיים. באיגרת ששלח מספר רבי גרשון על הפצרות רבות שהפצירו בו תושבי ירושלים, האשכנזים מעליית רבי יהודה החסיד, שיהיה להם "לרב ולנשיא", וכבר שכרו עבורו דירה ובית מדרש, אולם הוא סירב באמרו בליבו: "כל ימי ברחתי מן הכבוד, בוודאי שעכשיו הוא מעשה פלוני [היצר הרע], הוא צד אותי במצודות הגאווה". לאחר כחמש שנים עבר לירושלים, הצטרף לישיבת המקובלים בית אל ולמד אצל הרש"ש הקדוש. לאחר פטירת אשתו בצום גדליה תקי"ז כתב רבי גרשון אל גיסו, הבעש"ט, כי החליט לצאת סמוך לפסח "אל ארץ בני מדינתנו" לשאת אישה, אך נראה שתוכניתו לא יצאה אל הפועל. רבי גרשון נפטר בירושלים, כ"ה אדר א' תקכ"א, ונטמן בבית הקברות בהר הזיתים.

רבא סילק מהם את המוחין. כאשר החלו לומר משנה-תורה, חשו שאינם מסוגלים לכון, ולפיכך אמרו את הפסוקים בפשטות, וירידת המוחין היתה עד כדי כך שכמעט לא הבינו את פירוש המילות. אח"כ הלך הבעש"ט וחילק לכל הנוכחים בבית המדרש טאבק. התלמידים לקחו גם הם מעט טאבק, ומיד נפקחו עיניהם ושבו להם המוחין. אמרו התלמידים: "כעת רואים אנו שהרחת טאבק דבר גדול הוא, ומה לנו להרהר אחר רבי גרשון, אם ניתן לפעול ע"י הרחת טאבק עניינים כה נשגבים". עלי-אתר פנה הבעש"ט ואמר להם: "דעו לכם שנגזרה עליכם מיתה, בגין ההרהור אחר הרה"ק רבי גרשון, ובזה שחזרתם בכם מההרהור אחר

שניים מתלמידי הבעש"ט זי"ע, היו פעם אצל הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זצ"ל – גיסו של מרן הבעש"ט זי"ע. בשהותם אצלו נכחו בתפילתו, והבחינו שבאמצע תפילת העמידה, נפלה לו קופסת הטאבק והרה"ק רבי גרשון הגביהה והריח ממנה. היה הדבר לפלא בעיניהם, עד שהרהרו אחריו – וכי ייתכן לעשות כן בתוך תפילת שמונה-עשרה? כעונש על כך, נגזר עליהם שלא יוציאו שנתם.

רבם הבעש"ט, שראה ברוח קדשו את אשר נגזר עליהם, חפץ לבטל את הגזירה מעליהם, מה עשה? בהיותם בצל קדשו בליל הושענא-

את בקשותיו בתחושת שותפות פנימית עם הבורא יתברך. אצל אדם כזה אפילו הרוחת הטבק היא פעולה של יראת שמים, ודבר לא מפסיק אותו מדבקות התפילה.

לסיום נביא סיפור נוסף אודות רבי גרשון, הממחיש את תחושת השותפות במעשה בראשית:

הרה"ק רבי גרשון מקיטוב, היה פעם בשבת קודש בטבריא בצוותא עם הרה"ק רבי נחמן מהורדענקא. האריכו ישיבתם בלילה עד שכלה השמן בנר והתחיל להיכבות, ואמר רבי גרשון בתמיהה: מה הוא זאת?! והתחיל הנר לדלוק כהוגן, ודלק כל הלילה וכל יום השבת עד למוצאי שבת, ואז נענה רבי גרשון ואמר: די. וכבה הנר.

ה'צדיק יסוד עולם' שבעצתו נבראו העולמות, שייך לסוד שם שדי: "שומר לעולמו די". הוא שולט על התהליך המכונה בחסידות 'עצם והתפשטות', ואף מסוגל לקבוע עד כמה תתפשט מציאות מסוימת. ככל שהצדיק גדול יותר, רחבים יותר גבולות ההתפשטות שלו, ושיא ההתפשטות שייך למשיח – ששרשו במרחב העצמי האין סופי. בימות המשיח, נרו יאיר, תתפשט מכוחו קדושת ארץ ישראל בכל הארצות, עד ש"היה הוי' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

הנהגת קדשו, הצלתי אתכם".

מסופר בזוהר, כי רב המנונא סבא היה פותח את תפילתו באמירה: "לבעל החוטם אני מתפלל, לבעל החוטם אני מתחנן". במאמר הזה, הפותח פתח להבין את הקשר בין תפילה לחוש הריח, טמון סוד קבלי עמוק: הוא מתייחס לז' תיקוני גלגלתא דאריך אנפין, בהם מלובשות שבע המידות של עתיק יומין. לא נבאר כרגע מה עניינם, אך האחרון שבהם נקרא 'חוטמא', ובו מלובשת המידה האחרונה, מידת המלכות של עתיק יומין. מהי המדרגה הזו?

מלכות דעתיק יומין, כשמה, היא המלכות העתיקה מכל. "בטרם כל יצור נברא" ישבו הצדיקים עם המלך במלאכתו, והוא מלך עליהם ונמלך בהם: האם לברוא את העולם, או לוותר על הרעיון? הצדיקים ("ועמך כלם צדיקים") השיבו בחיוב, והעולם היה למציאות קיימת.

גם לאחר הבריאה, אנחנו פונים בתפילה אל "אלוקים מלכי מקדם", מתוך זכרון כי הוא מייחס משקל רב לדעתנו ובקשתנו. תפילה הנובעת מחוויה כזו, היא תפילה משיחית של הנהגת העולם ותיקונו. כפי שעל המשיח נאמר "והריחו ביראת ה'", כך כל צדיק החווה את מלכות ה' בתפילה. תוך בטול עצמי והכרה בכך שה' הוא המנהל את המציאות, מבקש הצדיק

המשך מעמ' 33 <<<

וביעורו שוה", הנאה מהאין (כמו שהתבאר במקומו). לשיטת הרמב"ן ורוב הראשונים, שביעור הוא הפקר ואחר כך ניתן לזכות מן ההפקה, היינו שלאחר ההפקה, בחינת אין, הוא חוזר להיות יש כזה שמורגש בו בתמידות שהוא בא מן האין, הרגשה של "ארץ החיים" המתחדשים מהאין האלקי.

ביעור: הביעור הוא 'חזרה לאין', שייך לארץ ישראל, בה קיימת הרגשת ההתחדשות מאין ליש (חידוש בעצם), ובה מחזירים את הפרי, היש, לאין. מציאות היש אינה יציבה בפני עצמה, בהיותה תלויה ב"נביעת האין סוף" התמידית, ולכן נוטה לחזור לאין ולהתבער. גם האכילה עצמה היא ביעור, ביעור דהיתרא, ואז "הנאתו

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

"מתקדמים ביחד" – מה זה אומר?

הרב הסביר שהגישה לקירוב היום צריכה להיות "מתקדמים יחד". למען האמת, אני לא מבין את הדברים לגמרי, האם זה איזשהו 'טריק' דקדושה כדי להחזיר בתשובה, או שאכן יש כאן איזה חיידוש בדרך עבודת הקירוב?

מענה:

יש כאן נקודה אמיתית באיך לגשת לקשר עם יהודי – "מתקדמים ביחד", כשהדגש הוא על המילה "ביחד". קירוב יהודי לא יכול להעשות רק ע"פ 'תכנית' של עוד תורה, עוד מצוה – צריך לייצר קשר של קיימא והזדהות פנימית עם הזולת. אם מרגישים טוב את ה"ביחד", ה"מתקדמים" יבוא כמעט בדרך ממילא. כלומר, המפתח להתקדמות הוא ה"ביחד" שלנו. אנחנו עם אחד, שבאמת אוהבים אחד את השני ורוצים את החברות אחד של השני – "כל ישראל חברים". ככל שנרגיש אחד, נקבל השראה באותו הכיוון – השראה להתקדם בתורה, במצוות, מתוך שמחה, מתוך מגמה משיחית שתביא תיקון וגאולה לעולם. זו המשמעות ל"מתקדמים" שנעשה בדרך

ממילא – ההשראה המשותפת. כשמתקדמים ביחד, מתברר שיש דברים שדווקא היהודי הדתי מכיר ומחובר אליהם ("רזי תורה"), אך לעתים מגלים שיש חיבור חדש לה' ולהשגחה הפרטית שלו, שמופיע יותר חזק דווקא אצל בעל התשובה שלא ללמוד תורה ("רזי עולם"), ומתוך החיבור נוצר גם מבט חדש על התורה, עולות שאלות חדשות ומופיעות תשובות חדשות.

למה לי המהפכה הרביעית?

איך אפשר לומר שעניין הגיור מעכב את ביאת משיח, הרי הרבי כל הזמן חזר ואמר שכבר אין שום דבר שמעכב ומשיח יכול וצריך לבוא כל רגע? כמו כן, מה בנוגע למי שלא יכול לעסוק בעניין הזה בפועל, כמו תלמידי הישיבות, איך הוא יכול להיות שותף לעניין המהפכה הרביעית?

מענה:

למרות שהרבי אמר שאין דבר שהוא לעיכובא, ישנם דברים שעלינו להוסיף בהם והם נכללים במה שהרבי מגדיר כ"קבלת פני משיח צדקנו". דווקא העובדה שכל העבודה

ה"רגילה" נגמרה, היא עצמה פותחת את הפתח למהפכה הרביעית בה עלינו לעסוק. העיקר הוא לדעת שזהו חלק מביאת המשיח, פחות עניין של 'עיכוב' המשיח ויותר 'פעולת משיח'.

כדאי ללמוד היטב את המאמר "התקשרות לאחר ג' תמוז", שם מוסבר העניין של 'פעולות משיח' שעלינו לעשות – מבואר שם שזו פעולה מיוחדת שבאה מהיחידה שבנפש, מהמקיף הרחוק, שתכליתה להגיע עד "חוצה שאין חוצה הימנו". גם אם אמנם נגמרה העבודה לפי ערך ה"חוצה" שהיה עד עכשיו, הרי שכעת יש להמשיך הלאה ולחפש את העוד יותר חוצה שיהיה ה"חוצה" החדש. כאן נכנסת המהפכה הרביעית, עד לגיור השייכים לכך מבין אומות העולם – זהו היותר "חוצה" אליו צריך להגיע.

גם מי שלא עוסק בפועל בדברים צריך להיות מודע אליהם ולהתפלל לה' שיתקיימו. אכן אין לתמים בישיבה יותר מדי מה לעשות בפועל – אבל התודעה חשובה, להבין על מה שמדברים ולקוות ולהתפלל שיתממשו ולהעביר את התודעה הזו הלאה.

לֵאמֹר וְחַצֵּי

א' רוֹצֵה לְאֹרֶז?

לְכַבֹּד רֹאשׁ חֲדָשׁ אִמָּא מְכִינָה לָנוּ פִּיצוֹת. לֹא כְמוֹ הַפִּיצוֹת הַקְּנוּיֹת עִם טַעַם הַמִּסְטִיק. אֵלוּ פִּיצוֹת טְרִיּוֹת בְּמַתְכוּן מְקוֹרֵי עִם טַעַם מֵיחַד שֶׁל פֶּעַם בְּחֲדָשׁ! וְהִנֵּה מַחְזָה שְׁחוֹזֵר עַל עֲצָמוֹ, בְּכָל פֶּעַם עִם תּוֹרָן אַחֵר, הַפֶּעַם הַזֶּה תּוֹרָה שֶׁל נְחָמִי: בְּסִיּוֹם הָאֲפִיָּה הוֹצִיאָה אִמָּא אֶת הַמַּגָּשׁ הַרִיחֵנִי וְהַחֲלָה בַּחֲלָקָה לְצִלְחוֹת. אֲבָא רֵאשׁוֹן, כְּמוֹבָן, וְאַחֲרָיו לְפִי הַסֵּדֵר כָּל הַיְלָדִים. וּפְתָאוֹם, שֵׁד וְשֶׁבֶר, זַעֲקָה: "לֹא אֵאָאָא... אִמָּא... לֹא פִּירִי!". נְחָמִי הַקְּטָנָה לֹא מוֹכֵנָה. "לְמָה לִּי הַשְּׁבוֹר?". מְבַט חֲטוּף לְעֵבֶר הַצִּלְחַת מְגֵלָה פִּיצָה עִם סֶדֶק לְאֹרֶז הַמָּנָה. "זֶה לֹא נִקְרָא שְׁבוֹר", מְנַסֶּה אִמָּא לְרַפֵּא, "תִּרְאִי, זֶה רַק סֶדֶק קָטָן". "וּבְכָלֵל", מְצַטְרֵף נְתִי לְכוּחוֹת הַהֲגָה, "שְׁנֵי חֲצָאִים הֵם יַחַד בְּדִיוֹק שְׁלָם". "וּבְבָטָן הַכֹּל מִמִּילָא מְתַעֲרָבֵב", חוֹתֵם אֲבָא בְּרוּחַ מְבַדְּחַת. אֲבָל נְחָמִי בְּשֵׁלָה: "רוֹצֵה

שְׁלוֹם יְלָדִים!

רִיחַ פּוּרִים הוֹלֵךְ וּמִתְחַזֵּק בְּאֹיָה, וְהַשְּׁנָה יֵשׁ לָנוּ חֲדָשׁ נוֹסֵף לְהַרְגִישׁ זֹאת. פּוּרִים קָטָן כְּבָר מְאַחֲרֵינוּ, וְהַשְּׁבֵת כְּבָר נִבְרָךְ אֶת חֲדָשׁ אֲדָר הַשְּׁנִי בְּבִרְכַת פּוּרִים שְׁמַח!

בְּסְמִיכוֹת לְרֹאשׁ חֲדָשׁ אֲדָר אָנוּ פּוֹתְחִים אֶת הָרֵאשׁוֹנָה מְסַדְרֵת אֲרַבֵּעַ הַפְּרָשִׁיּוֹת – פְּרָשַׁת שְׁקָלִים. עַל כֹּל יְהוּדֵי לְהֵבִיא מְטֵבֵעַ שֶׁל מַחְצִית הַשְּׁקָל לְקַפַּת הַמְּקַדָּשׁ, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. אִז אֲנִי מֵבִין שֶׁה' רוֹצֵה מֵאֲתָנוּ תְּשֻׁלוֹם אַחִיר, לְעֵשִׂירִים וְלַעֲנִיִּים, אֲבָל מֵדוּעַ מַחְצִית? לֹא יוֹדַע אֵיךְ אַתֶּם בְּחֻשְׁבוֹן, אֲבָל אֲנִי תְּמִיד מְסַתְבֵּף עִם שְׁבָרִים. לֹא יוֹתֵר פְּשׁוּט לְאֶסֶף מְטֵבְעוֹת שְׁלָמִים? יֵשׁ בְּמַצָּה הַזֹּאת מְשֵׁהוּ שְׁמַדְגִישׁ בְּמִיחַד אֶת מַעֲלַת הַחֲצִי.

אִז אֲנִי רוֹצֵה לְנַצֵּל אֶת הַהִזְדַּמְנוֹת הַזֹּאת וְלַעֲרֹךְ הַפְּרוֹת עִם מְשֻׁגַּח חֲדָשׁ: שְׁלָם וְחַצֵּי!

שָׁלֵם!" עֲכָשׁוּ לָךְ תִּתְנַכַּח...

נוֹדָה עַל הָאֲמַת, זוֹ לֹא רַק נְחָמִי.
לְמֵרוֹת הַהֶגְיוֹן, בָּלְנוּ מְעַדִּיפִים לְקַבֵּל
לְיַדֵּינוּ דְּוָקָא אֶת הַשָּׁלֵם, וְזֶה לֹא רַק
בְּפִיצוֹת שֶׁל רֹאשׁ חֲדָשׁ. אִם בְּפִאזָּל
בַּעַל 500 חֲלָקִים יְחַסֵּר חֶלֶק אֶחָד –
יִצְרֵב לָנוּ הַחֲסָרוֹן בְּעֵינוּ. בְּמִבְחָן אֲנַחְנוּ
שׁוֹאֲפִים לְקַבֵּל אֶת הַצִּיּוֹן הַגְּבוּהָ בְּיוֹתֵר:
100. זֶה מִסְפָּר שָׁלֵם. כְּשֶׁאֲנִי חוֹזֵר
הַבֵּיתָה וְנוֹכְנֵס לְחֶדֶר שְׁלִי אֲנִי רוֹצֵה
לְרְאוֹת כֵּל דְּבָר בְּמִקוֹמוֹ, וְשֹׂאף אֶחָד לֹא
לְקַח לִי חֶפֶץ מִהַמְגָרָה בְּלִי רְשׁוּתִי. כִּן
הוּא הַטֵּבַע שֶׁלָּנוּ. אֲנוּ מְצִיבִים לְעַצְמָנוּ
מְטָרָה וְעוֹשִׂים כֹּל מֵאֲמָץ לְמַלֵּא אוֹתָהּ
בְּשִׁלְמוֹת.

אָבֵל יֵשׁ פְּעָמִים בָּהוּ אֲנִי מְחַפֵּשׁ
דְּוָקָא מְשֵׁהוּ אַחֵר, שׁוֹנָה. אֲנִי יוֹשֵׁב לְבַד
בְּחֶדֶר שְׁלִי, עִם כֹּל הַמְשֻׁחָקִים שֶׁקִּבַּלְתִּי,
וּמְשֵׁהוּ חֶסֶר לִי. מְשַׁעֲמֵם לִי לְבַד. אִזּוֹ
נִכּוֹן, הַחֶדֶר מְסֻדָּה, כֵּל דְּבָר בְּמִקוֹמוֹ, אָבֵל
לְבַד לֹא פִיף. וְאִזּוֹ אֲנִי מִתְקַשֵּׁר לְיוֹסִי,
הַחֶבֶר הַכִּי טוֹב שְׁלִי, וּמְזִמִּין אוֹתוֹ אֵלַי.
"תְּבוֹא קֶצֶת? נִשְׁחַק יַחַד בְּפְלִימוֹבִיל
הַחֶדֶשׁ". נִכּוֹן, בְּרִנֵּעַ שְׁיוֹסִי יִגִּיעַ הַבְּלָגָן
יִתְחִיל לְחַגֵּג פֹּה. הַחֶדֶר כָּבֵד לֹא יִהְיֶה
שְׁלִי לְשַׁעֲתִים הַקְּרוֹבוֹת, אָבֵל בְּנִרְאָה
שֶׁמְשֵׁהוּ הָיָה חֶסֶר בְּשָׁלֵם שֶׁהָיָה לִי
קִדָּם...

אֲתָם בְּטַח מְכִירִים אֶת הַיְלָדִים

תִּרְשׁוּ לִי לְדַלֵּג מִהַחֶדֶר שְׁלִי ל... ה'
יִתְבָּרַךְ. אַחַד הַשְּׁמוֹת בָּהֶם מְכֻנִּים אוֹתוֹ

בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר הוּא "שְׁלֵמוֹתָא דְּכוּלָּא",
שֶׁפְּרוּשׁוֹ שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. בְּרוּר, ה' שָׁלֵם
וּמְשָׁלֵם בְּתַכְלִית. יֵשׁ חֶכֶם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ?
יֵשׁ עֲשִׂיר יוֹתֵר מִמִּי שֶׁהַעוֹלָם כֵּלּוּ בְּיָדָיו?
אִזּוֹ מָה כָּבֵד יָכוֹל לִהְיוֹת חֶסֶר לוֹ?

לְפִי זֶה, הַיִּיתִי חוֹשֵׁב שֶׁה' אוֹהֵב
דְּוָקָא אֶת הַמְשָׁלְמִים, אֵלּוּ שְׁעוֹמְדִים
בְּמִשְׁמֹת שֶׁהוּא הַצִּיב לָנוּ וּמְקִימִים אֶת
רְצוֹנוֹ בְּמִלּוּאוֹ. בְּקַצּוֹר, הוּא אוֹהֵב בְּעֵקֶר
אֶת הַצַּדִּיקִים.

פְּרָשַׁת מְחֻצִּית הַשֶּׁקֶל מְלַמֶּדֶת
אוֹתָנוּ מְשֵׁהוּ שׁוֹנָה. ה' אֲמַנֵּם אוֹהֵב אֶת
הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלָמִים וְהַמְשָׁלְמִים, אָבֵל
נַחַת רוּחַ מִיַּחַדָּת הוּא מְקַבֵּל דְּוָקָא מ...
מִהַשְּׁבוּרִים, אֵלּוּ שֶׁהֵם רַק חֲצִי...

דְּבָרֵי חֶזֶק

לִהְיוֹת חֲצִי פְּרוּשׁוֹ לְאֲמֵץ לְעַצְמִי אֶת
מִדַּת הַשְּׁפָלוּת. נִכּוֹן, אֲנִי מִתְאַמֵּץ לְלַמֵּד
וּלְקַיֵּם מְצֻוֹת וְכֹל אֵלּוּ יְקָרִים וְחֻשׁוֹבִים
בְּעֵינַי ה', אָבֵל אֲנִי רַק חֲצִי. מִי נָתַן לִי
אֶת הַחֶשֶׁק לְהִתְאַמֵּץ? מִי דָחַף אוֹתִי?
ה' בְּעַצְמוֹ! וְאֲנִי? אֲנִי לְבַדִּי לֹא הַיִּיתִי
מְגִיעַ לְכֹל אֵלּוּ, כִּי אֲנִי רַק חֲצִי. מִדַּת
הַשְּׁפָלוּת מְאֻפְשֶׁרֶת לִי לְהַצִּיץ (בְּזִהִירוֹת,
רַק מְדִי פְּעַם) גַּם אֵל חֲצִי הַכּוֹס הַרִיקָה
שְׁלִי וְלִזְכֹּר הֵיטֵב עַד כַּמָּה ה' מְרַחֵם עָלַי
וְלֹא נוֹתֵן לִי לִפְלֹ, כִּי לֹא הַכֹּל אֲצַלִּי כֹּל
כִּן מְשָׁלֵם.

אֲתָם בְּטַח מְכִירִים אֶת הַיְלָדִים
שֶׁחוֹשְׁבִים אֶת עַצְמָם לְמְשָׁלְמִים. עֲבוּרֵם
חֲצִי כּוֹס רִיקָה אֵינּוּ דְּבָר שֶׁכֻּלֵּל קִדָּם,

יתקשה להתחבר עם חברים. הרי הוא משלם, אז לשם מה הוא צריך חברים? טוב לו עם עצמו. אבל מי שמרגיש חצי דוקא יהנה להתחבר. הנה עוד אחד יכול לעזור לי, להשלים את החסר ויחד להתמלא!

זהו סוד מחצית השקל. כדי לבנות את אדני המשכן, את הבסיס עליו יעמד הבית לה', אנו צריכים לגלות את החצי שלנו, את הרגשת החסר שלנו. החלל שפנינו בלבנו לה' הוא סוג של מגנט, שפוזמין אותו לבוא ולשכן בתוכנו!

שנזכה להיות שלמים וחסויים!

שבת שלום ומברך!

י?

ולצערי הם טועים ובגדול. מי שחושב את עצמו למשלם טועה, ומטעה דבר ראשון את עצמו, כי הוא פשוט מנפח מגאוה. מספר על הבעל שם טוב שהגיע פעם לבית פנסת באחת העירות ופנה אל המתפללים בהתפעלות מדמה: "בית הפנסת שלכם ממש מלא בתפלות". קהל השומעים התמוגג מנחת, ואז הבהיר הצדיק את פונתו: "פשוט אף תפלה לא עולה למעלה, הכל נשאר כאן...". אז גם אדם שחושב את עצמו משלם, על הגבה, עלול להשאר עם ההצלחות שלו למטה...

נחצית פלקד

ועוד נקדה: מי שחושב עצמו משלם

אור וצל

"ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה", האמן המופלא המופקד על מלאכת המשכן. חז"ל דרשו את שמו של בצלאל "בצל אל", נמצא בצל ה' ויודע לכוון לדעתו. בצלאל, מלשון צל, הוא בן אורי, לשון אור. חור פירושו צבע לבן, חור (כמו במגילת אסתר "חור כרפס ותכלת"). צל בן אור בן לבן. האמנות מתחילה במשחקי אור וצל.

צל הוא מקום חשוך, נדמה שלא מאיר בו אור ה' - זהו "חלל הצמצום" שבתוכו נברא העולם. בתודעה הראשונית שלנו, אנחנו נמצאים במקום חשוך, מרוחק ומנותק מה'. והנה פלא, בתוך חלל הצמצום בוקע קו אור אלקי הממלא את המציאות הנבראת בתוך החלל. תחילה היה חשך ואז "ויהי אור" - בצלאל בן אורי. אבל פלא עוד יותר גדול: חלל הצמצום החשוך, הנראה כמו חור שחור, הוא בעצם לבן, חור. כי "הצמצום אינו כפשוטו", ואורו האין סופי של הקב"ה נמצא ממש אתנו כאן.

[אוצר הנפש עמ' רמז]

פסיחה על שתי הסעיפים

היא לכאורה תכונה אנושית בסיסית. שכלו של האדם מוגבל, הוא לא יכול לתפוס תמונה שלמה ומלאה ולהגיע להכרעה סופית נכונה, ולכן "המחשבה משוטטת תמיד" בין האפשרויות השונות. אכן, מתביעת אליהו הנביא "עד מתי אתם פִּסְחִים על שתי הסעיפים, אם הוי' האלהים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו" מתברר שיש בפסיחה הזו משהו הרסני – אפילו יותר מעבודה זרה!

החסידות מכירה כמובן במגבלות השכל האנושי, וגם 'מתעקשת' שה' הוא נושא־הפכים שלעולם לא ייתפס בשכל. אף על פי כן, מורנו הבעל שם טוב הגדיר את **עמלק כספק** בנפש. הפתרון למגבלות השכל אינו ספק שכלתני מהורהר, עמדה של התלבטות מתמדת ואישיות חצויה, אלא **אמונה שלמה**. האדם־המתלבט שקוע בעצם בפולחן־עצמי וראשית עבודת ה' היא ההתמסרות המלאה אליו יתברך.

השיעור המרכזי השבוע בחוברת מחטט לעומק אחרי יסודות הפסיחה על שתי הסעיפים בנפש. הוא מוצא אותם בשרשים דקים־מְהֻדְקִים של פולחן עצמי, שיכול להתבטא בדברי היתר ואפילו בקדושה, מזהה את השלכותיהם חובקות העולם בדת־השיתוף הגדולה שהשתלטה על העולם דווקא אחרי ביטול יצרא דעבודה זרה (תוך זיהוי שרשיה במיתולוגיה הכנענית) וגם מתריע מפני היאוש והחורבן שבסופם. כמובן, בסופו של דבר, כדרך החסידות – יש גם הצבעה על התיקון: חג **הפסח**, פסח ראשון וגם פסח שני, כתיקון **הפסיחה** ופתח לאמונה הטהורה ולקדושת ישראל.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

